

LÄS OM: EN KYRKA I FÖRÄNDRING

Hur påverkas kyrkan av
samhällets utveckling?
Att förändra sin tillvaro ge-
nom att flytta, att vandra
eller att bli frälst. Och hur
mår vi egentligen?

Förändring är temat
för detta nummer av
Gårdskorset.

En God Jul och Gott Nytt År - Förändringens vindar blåser

Förändring är temat på detta extra tjocka nummer av Gårdskorset. I ett antal artiklar belyser vi hur samhället och vi människor har det i dag; från det personliga planet till tecken i tiden. Allt detta för att vi aktivt och engagerat ska kunna gå in i framtiden. Det sägs ju att man måste se bakåt för att kunna se framåt, annars får man se upp. Svenska kyrkan står inför många och stora utmaningar. Det är knappast en ny situation för vår kyrka, så har förutsättningsarna sett ut under de 1000 år kristendomen har varit vårt lands dominerande religion. En kyrka måste följa med i tiden. Vi måste ompröva Evangeliet och engagera oss som kristna i de frågor som är angelägna. Kyrkan är ingen isolerad del av samhället utan finns mitt i det. Därför måste vi vara medvetna om vad som händer och sker; och inte minst, ha beredskap att styra utvecklingen aktivt. Vi ska inte passivt se hur saker och ting springer ifrån oss. Kyrkan har en roll i samhället – och den ska vi inte bara behålla, utan också utveckla.

Nu är vi mitt uppe i Advent. Det nya kyrkoåret har inletts. Planering för 2015 är i full gång och på nyår ger vi löften och sätter upp mål för hur vårt kommande år ska bli. Då ska vi självklart tänka på vad vi vill med vår kyrka. Men vi måste också se lite längre bort, utanför vårt lands gränser. Globalisering är ett begrepp som återkommer i några av artiklarna. Sverige är ingen isolerad del av världen, utan beroende av vad som sker i vår omgivning och på andra kontinenter. Och det påverkar oss alla. Under det år som har gått kan vi se det bland annat i flyktingströmmar från krigets Syrien och från oroligheter, svält och krig i Nordafrika. Ett krig har blossat upp i vårt grannland Ukraina, som i högsta grad påverkar oss. Ebolaepidemier härjar i Västafrika och sprider oro i hela världen. Romer, en ständigt utsatt folkgrupp, söker sig från fattigdom till Sverige för att tigga. Detta är också en verklighet där kyrkan finns och ska verka i.

En jul står för dörren, då vi umgås med familj, släkt och vänner. Vi äter gott och ger varandra julkappar. Det ska vi göra, men som sanna kristna ska vi också tänka på de människor som inte har detta överflöd av värme, gemenskap och lycka. Med all säkerhet behöver vi inte vända blicken särskilt långt bort för att se vem som kan behöva en utsträckt hand. Behoven finns nära oss. Men vi vill att du också uppmärksammar årets julkampanj, Låt fler få fylla fem.

Varje dag dör tusentals barn under fem års ålder för att de inte får tillräckligt med näringsrik mat, rent vatten eller sjukvård. Brist på mödravård och brist på jämställdhet är några av anledningarna till att FN:s millenniemål med att minska barnadödligheten inte kommer att uppfyllas 2015. Men det finns hopp – och det går att förändra! I år fokuserar vi just på dessa barn och temat för kampanjen är alltså Låt fler få fylla fem.

Nu inleder vi ett nytt kyrkoår, ett år i förändringens tid. Ta en del av jullegheten för att tänka igenom hur din kyrka kan utvecklas i sin samtid. Fira julens högtid i våra kyrkor. Där möts vi och där kan vi fortsätta diskussionen.

Till sist vill vi önska en god jul och ett hopp om att det nya året ska bli ett godare år för hela vår värld.

Lars Bäckman, stiftskommunikatör, Visby stift

Här konfirmeras 40% av ungdomarna

- Visby domkyrkoförsamling vände negativ trend

Konfirmandstatistiken för Svenska kyrkan går tyvärr stadigt neråt. Men så behöver det inte fortsätta. Visby domkyrkoförsamling har visat att det går att vända den trenden. 2009 konfirmerades 16,9% av församlingens femtonåringar men idag, fem år senare, ligger konfirmandtalen på närmare 40%. Vad är det som har gjort att denna mycket stora ökning av antalet konfirmander har varit möjlig? **Text: Helene Stenhammar. Foto: Magnus Aronson, IKON**

Jag har träffat Pia Toftenius som är pedagog i församlingen. Det märks på Pia att hon brinner för sitt arbete med ungdomar och kanske för konfirmanderna i synnerhet. Hon berättar att det finns flera olika saker som har gjort ökningen av konfirmandtalen möjlig. Visby domkyrkoförsamling har valt att göra en mycket medveten satsning på sina konfirmander. De är numera ett arbetslag som har ett gemensamt ansvar för konfirmanderna. 2009 gjordes en större förändring när man valde att, istället för att ha olika konfirmandgrupper i de olika distriktskyrkorna, koncentrera all konfirmandverksamhet till domkyrkan. I den största kyrkan och i den finaste kyrkan, det är där som konfirmanderna hör hemma, inte längst ner, längst bort i någon dammig källare.

All konfirmandverksamhet börjar med en god rekrytering. Sedan en tid tillbaka görs det en gemensam konfirmandfolder för alla stiftets församlingar. För en del av femtonåringarna blir den kanske den första kontakten med kyrkan inför konfirmationen.

Det tar tid att rekrytera konfirmander och den processen går inte att skynda på, det måste få ta tid. Församlingen är mycket angelägen om att få kontakt med alla i den aktuella åldersgruppen och i den inbjudan som skickas ut uttrycker man detta mycket tydligt. Svarar du inte på den första inbjudan så blir du kontaktad igen, antingen via facebook eller per telefon. Det finns ingen risk att någon potentiell konfirmand hamnar mellan stolarna och inte får del av informationen. Tidigare var det möjligt för kyrkan att besöka skolorna och berätta om konfirmationen men när skolorna beslutade att inte längre tillåta det var man från kyrkans håll tvungen att gå andra vägar. Att ringa upp konfirmanderna var från början en ren panikåtgärd men som visade sig vara så bra att man valde att fortsätta med det.

En stor del av rekryteringen handlar om kontakter. Församlingen har en stor grupp av ungdomsledare som alla är utrustade med likadana grå tröjor. De syns på skolorna, och är någon lite tveksam över om han eller hon ska konfaläsa så kan de få tipset att prata med någon av dessa. Gråluvarna som de kallas, är de bästa rekryteringsambassadörerna, säger Pia.

Innan själva konfirmandtiden drar igång inbjuder församlingen till en "prova på dag". Under en lördag i september finns möjligheten att få ett smakprov på vad som kommer att ske under konfirmandtiden. Den dagen är också ett tillfälle att ta död på alla de fördomar som kan finnas. Det är inte tråkigt i kyrkan, du behöver inte vara knäpptyst och det går alldeles utmärkt att kasta pappersflygplan från orgelläktaren den här dagen.

För den som nappar på erbjudandet att bli konfirmand finns det tre olika alternativ att välja mellan, veckoläsning, sommarläsning, eller konfirmand intensiv, som har sina träffar koncentrerade vid loven och som bland annat gör en skidresa tillsammans. Under året erbjuds också ett antal tillfällen då församlingens alla konfirmander träffas. En del av de träffarna äger rum i de olika distriktskyrkorna, vilket ökar förståelsen för att församlingen är större än domkyrkan.

Alla som börjar konfaläsa får erbjudandet att värva en kompis. Om denna kompis sedan konfirmeras då blir belöningen en biobiljett. Ett enkelt och roligt tips! Med ett medvetet och genomtänkt arbete går det att öka konfirmandtalen ordentligt, det är Visby domkyrkoförsamling ett bra bevis på.

Foto: Magnus Aronson, IKON

Kyrkan i en förändrad tid – nya arenor öppnar sig

Det är lite av temat för många av artiklarna i detta nummer av Gårdskorset. Här summeras några tendenser som vi kan se. Antalet medlemmar minskar, kyrkobesökare likaså. Från år 2000 har antalet församlingar i Sverige minskat från 2 500 till i dagens 1 200, vilket har varit en nödvändig förändring när underlaget på framförallt landsbygden sjunker. Samtidigt finns ett stort intresse för andliga och existentiella frågor, likaså att engagera sig med ideellt socialt arbete. Kyrkan har en klar framtid, men den kommer sannolikt inte att se ut som i dag. **Text: Lars Bäckman**

Samhället och människans villkor förändras och utvecklas ständigt. Vi kan se att det som varit ganska ”typiskt svenskt”, att vara engagerade i politiska partier och föreningsliv, minskar snabbt. Istället blir vi allt mer individorienterade.

För kyrkans del har demografiska förändringar betytt mycket. Särskilt för våra landsortskyrkor. Flyttlassen har sedan 1960-talet gått från landsbygden till tätorter och framförallt till de fem största befolkningscentrerna där Stockholm just nu har den största lyskraften. Vår huvudstad växer med för oss på Gotland ofattbara två SL-bussar varje dag. Det innebär en befolkningsökning under de senaste fem åren på 164 000 invånare. På Gotland satte vi för några år sedan upp målet att vara 65 000 invånare år 2025, något som kallas en vision. Men vi står stadigt på drygt 57 000 invånare, några plus ett år och nästa, lika många minus. En annan tydlig trend

är en stor inflyttning från landsbygden till Visby.

Det är inte bara en rörelse till storstäder vi kan se. I dag rör vi oss i en allt mer globaliserad värld, med en gemensam arbetsmarknad och ett informationsutbyte, framförallt via internet, som knyter samman stora delar av jordens invånare. Det är inte bara i-världens frivilliga, karriärsflyttare, som lett fram till denna mobilitet. Även de människor som lämnar sina hemländer för krig och naturkatastrofer har drastiskt ökat under de senaste decennierna.

Vi kommunicerar, tar in och får information, i en omfattning och med en teknik som utvecklas rekordsnabbt. Vår mediekonsumtion har till allt större del blivit digitaliserad och numera har tablåer för radio och TV tappat i betydelse. Tiden spelar en allt mindre roll. Vardag eller helg, dag eller natt. Du når det du behöver när du själv vill.

- Hur vi tänker kring tro och religion påverkas förstås av våra förändrade värderingar och levnadsvanor. De ser inte alls ut som för till exempel 20 år sedan. Samhällets åtaganden och funktion påverkar också kyrkans roll, förklarar Erika Brundin, ställföreträdande generalsekreterare på Kyrkokansliet i Uppsala.

Erika exemplifierar med hur social omvårdnad, natthärbärgen för hemlösa och andra sociala insatser för äldre och sjuka, ser ut och drivs i dag.

- Där det offentliga samhället har dragit ner på sitt engagemang har civilsamhällets organisationer och kyrkor kompletterat med insatser.

Utbudet av arenor och platser att mötas på har, inte minst tack vare ny teknik, hittat nya former. Rent allmänt kan vi också se att kunskapen om den kristna tron och Svenska kyrkan har minskat. Ett samband finns säkert i att antalet ungdomar som väljer att konfirmera sig har sjunkit till drygt 30

000 per år, vilket motsvarar drygt 30 % av en ungdomskull. Våra kyrkobesök ser också annorlunda ut i dag. Färre deltar i gudstjänster och mässor, men vi besöker kyrkor, vi tänder ljus och kanske ber en bön på ett sätt som vi inte gjorde för bara ett 30-tal år sedan. Vi vill också gärna arbeta socialt, ideellt och göra en insats för utsatta grupper i samhället. Och vi är klart intresserade av existentiella och andliga frågor.

- Javisst, allt detta påverkar kyrkan, hur vi arbetar och hur vi planerar för framtiden. Det är där vi ska verka, för vi har en uppgift helt klart, menar Erika.

Vi tänker och handlar kanske annorlunda, men inte nödvändigtvis mindre, kring tro och religion idag. Och av en tillfällighet tänker jag på en strof ur psalm 790, den passar bra som avrundning.

"Ge kyrkan kraft att höras bland stadens många ljud, där många gudar vördas, men få dock anar gud".

Bättre ljud i kyrkan

Bra ljud i kyrkan är en ständigt återkommande fråga, alltför ofta rent av ett problem.

Stefan Olsson på PA-kompaniet ger oss några tips.

Stefan, ge oss dina bästa tips på hur man får bra ljud i ett medeltida kyrkorum?

1. Om mikrofonen är dålig, eller fel placerad, så kan det vara svårt att få bra ljud, speciellt i lokaler med mycket akustik och det är ju det nästan alltid i en kyrka.

2. Om mikrofonerna är bra och friska, så är det viktigt att ha högtalare som är lämpliga för sin uppgift, olika utmaningar såsom sång och prat kräver olika högtalare.

3. Om man nu har en bra mikrofon, placerad lagom nära ljudkällan (munnen), och ljudet leds in i en ljudenhet, där man kan kontrollera ljudet, med volym, och tonkontroller, så är högtalarplaceringen väldigt viktig, både för hur det låter och upplevelsen för åhöraren.

4. Placeringen påverkar mycket hur man uppfattar ljudet, att det "kommer från rätt håll", att det är hyfsat väl avvägt i volym och i balans mellan diskant och bas. Det bästa är om man har en equaliser, så kan man på ett exakt sätt korrigera

frekvenser som är starka i en lokal, resonans, frekvenser med mer.

5. Försök helst hitta någon som har lite intresse av att sköta ljudet, det kräver en del justeringar i olika situationer.

6. Om ni inte lyckas med detta, så ringer ni till....

Där får jag avbryta Stefan, men han sa ungefär så här: "Det är inte fel att kontakta ett proffs för att få råd om utrustning, placering med mer."

Tack Stefan – det låter bra!

Håll micken rätt!
Foto: Magnus Aronson, IKON

Ett nytt storpastorat på mellersta Gotland?

- vad kan vi lära av Norrköping

Under de senaste 20 åren har stora strukturomvandlingar skett i Svenska kyrkan. Församlingar och pastorat har gått samman, men det finns också församlingar som har delats. Kyrkoherdeforum 13 november hade just detta som tema. Ett nytt stort pastorat har diskuterats på Gotland. Pastoraten Roma, Dalhem, Vänge och Östergarn kommer sannolikt att bli ett enda stort pastorat under 2016. Förslaget har varit ute på remiss och mötts av bifall. Men det är många steg att ta innan det är förverkligat. Frågan är; kan man behålla engagemanget i församlingen? **Text: Lars Bäckman**

Thomas Wärfman, kyrkoherde i Norrköping var inbjuden att berätta om hur tolv pastorat blev ett på fyra år. Nu är det 23 kyrkor, ett drygt 30-tal präster och cirka 80 000 medlemmar i ett enda stort pastorat.

Hur gick det till egentligen?

- Före 2010 fanns det tolv pastorat i Norrköpings kommun. Kontraktsprost, kanslier, kyrkoråd och församlingar, ledningsgrupper, ja, en otroligt omfattande organisation. Ofta ledde det till olycklig konkurrens mellan pastoraten, minns Thomas.

Thomas ritar på tavlan. Berättar entusiastiskt och engagerat. Dialekten avslöjar att hans hembygd är Norrköping. Det är där han har sina rötter. År 2010 omorganiserades dessa tolv pastorat till fyra, framförallt utifrån ett geografiskt perspektiv. Ett samgående som blev mycket lyckat. Samordningsvinsterna var tydliga, inte minst när det gällde prästvikarier.

Trots det så gjordes ytterligare en omorganisation i år. Då gick dessa fyra pastorat samman till ett. Nu är det en kyrkoherde, ett kansli, ett kyrkoråd och nästan 300 anställda. Den tidigare organisationen med fyra pastorat har nu blivit fyra församlingar i ett stort pastorat. Det finns även en gemensam kyrkogårdsförvaltning med kyrkoherden som yttersta chef.

- Vi kan inte se någon minskning i gudstjänstlivet utifrån denna omorganisation, konstaterar Thomas som svar på en spontan och orolig fråga.

Men Thomas medger att det fortfarande råder en viss förvirring. Det finns till exempel två parallella organisationer, med två kontraktsprostar och prostmöte med biskopen, där Thomas inte sitter med, trots sin yrkesroll. Men det är ett pågående arbete att se över alla delar i den nya organisationen, så ännu har den inte satt sig.

Påverkas det lokala engagemanget när det blir så

Thomas Wärfman,
kyrkoherde, Norrköping.

stora pastorat, var en allmän fråga bland kyrkoherdarna på mötet. Thomas berättar att det i alla 18 kyrkor finns en kaplan, en kaplan som ska engagera till ett aktivt gudstjänstliv i sin egen kyrka. Det som Thomas kanske saknar är icke formella råd, någon form av organiserade öppna möten i församlingarna. Det kan behövas för att stärka det lokala engagemanget.

Kyrkkaffe är svaret, menar en av kyrkoherdarna. Ett blädderblock och en öppen diskussion, kan räcka för att kreativt lösa lokala frågor och skapa engagemang och delaktighet i församlingens arbete.

- Vi får heller aldrig tappa perspektivet, vilka vi är till för. Vi får inte fastna i interna diskussioner om pengar hit och dit. Nej, se vems uppdrag vi arbetar för och varför, det måste vi alltid ha i åtanke, poängterar Thomas och berättar att församlingsmedlemmarna får relatera till vilken kyrka de vill. Där de känner sig mest hemma får avgöra val av kyrka!

Pastoratet med kansli är en utveckling av den gam-

la samfälligheten. Det finns ett kyrkoråd och en ledningsgrupp där alla beslut förankras. Kansliets insatser är en resurs som stärker alla församlingar och tillför en identitet för hela verksamheten. Det är inte hierarkin som är drivkraften, utan verksamheten.

Ordning och reda är A och O, men leder inte till utveckling. Att fånga kreativiteten bland de anställda är drivkraften i en väl fungerande organisation. Tillit och arbete i tvärgrupper, är en metod som Thomas har god erfarenhet av.

Men var går den optimala gränsen, hur stort kan ett pastorat bli? Det finns inget generellt svar på detta. Lokala förutsättningar, tradition och så klart, geografi spelar in, kan vi konstatera utifrån erfarenheterna i Linköpings stift.

Om det nya Romaklosters pastorat, med Roma, Dalhem, Vänge och Östergarn är det optimala, ja det vet vi inte. Men, någonstans ska man börja. Dagens diskussion och erfarenhetsutbyte var ett steg på vägen mot ett samgående.

Spöket Konrad gjorde succé i somras - Nästa år kommer han igen!

Den gamle domkyrkoklockaren Konrad guidade i somras hela 501 personer i kyrkans hemliga rum, över vindar och in i tornrum. Hur gick det?

- Jag är mer än nöjd. Det gick över förväntan. Vi hade 14 föreställningar. Det har aldrig tidigare varit några liknande visningar i domkyrkan, så det var värt att pröva, säger Maria Norderbrim, domkyrkoklockare, men också manusförfattare och regissör till den dramatiserade visningen av kyrkan.

Nästa sommar kommer Konrad och lortungen att åter visa kyrkans hemliga rum. Men då satsar man på något fler föreställningar och lite mindre grupper.

- Det här är ett sätt att tillgängliggöra kyrkorummet för de som normalt inte hittar hit, och jag tror också att det ökar intresset för kyrkan och den tradition som kyrkan bär på, konstaterar Maria.

Maria ser denna typ av visningar inte bara som underhållning, utan också som ett sätt att förmedla kunskap.

- Manuset är baserat på fakta och verkliga händelser och det är det vi berättar om, avslutar hon.

Klockaren Konrad på väg upp i tornet. Ni vågar väl följa med? Foto: Mattias Wahlgren.

Malmskillnadsgatans ängel besökte Gotland

I en fullsatt kyrka fladdrar en liten, vithårig kvinna fram i mittgången. Hon har en luddig vit väst, som en änglavinge svept om sig. **Text: Görel Robsarve Malmros**

Det är nog så det är också. Elise Lindqvist, känd som Ängeln på Malmskillnadsgatan, har nog starka änglavingar vakande kring sig trots allt hon varit med om. En söndagkväll i början av september i Bro kyrka berättar hon om sitt liv. Efteråt nämner flera hur de associerat till Astrid Lindgren – kvinnorna har liknande röster, liknande berättarteknik där en plötslig avstickare oväntat vävs tillbaka in i historien. Men berättelsen om Elises liv är mörkare än något Lindgren någonsin skrivit. Hemligheter som skulle straffas med döden om de kom fram. Hur vuxna, de som skulle ta hand om henne, svek. Som lyssnare slås jag av hur de mörka monstren måste ha haft vittning på det här barnet, de fann henne gång på gång. Elise berättar att utan den stora kärleken och tryggheten hon hann uppleva med sin pappa, så hade hon nog inte överlevt. Ändå kunde hon aldrig berätta för honom vad andra vuxna utsatte henne för. Ingenstans var hon trygg.

- Jag är 78, snart 79 år, säger Elise och tindrar. Men egentligen är jag 19! Ser jag inte ut som en nittonåring?

Det var för nitton år sen det vände. Nära sextio år gammal var Elise Lindqvist en mycket sliten blandmissbrukare, ett resultat av ett hårt liv i ständig nedåtspiral. Människor pinkade bokstavligen på henne. Hon hamnade på ett behandlingshem, och beskriver sig själv som en mycket taggig person.

- De kallade mig igelkotten, utbrister Elise, jag fräste och till och med sparkade om någon kom mig fysiskt nära. Det som tog Elise ur djupet, var Jesus.

Hon beskriver en plötslig fysisk tro, en omvändelse som blir så självklar för alla som lyssnar. Hur kroppen läkte. Och hur hon förlät, förlät och förlät. Flera gånger under den dryga timmen måste jag ruska på mig – kan hon verkligen ens leva, kvinnan som står därframme och berättar så ohyggliga vidrigheter? Hur kan hon stråla så, av livsglädje som bubblar så starkt? Hur kan hon idag räcka till för så många fler, vara "morsan" och tryggheten för de prostituerade kvinnorna och männen på ökända Malmskillnadsgatan?

Det enda rimliga svaret är med kraft från Jesus. Genom Jesus fick Elise Lindqvist ett nytt liv, det som nu bara är 19 år gammalt. I det

Elise Lindqvist. Foto: Josefine Casterdy

nya livet kan hon genom sina erfarenheter möta alla dessa trasiga människor i sitt arbete i Klara kyrka med en enorm, levande Gudstro. Besökarna i Bro kyrka har lyssnat till vartenda ord Elise sagt. De flesta har torkat en tår. Elise själv ber oss att be för henne. Be för att hon ska få gråta. Hon har inte gråtit sen den första gången hon blev våldtagen, då när hon var fem år gammal. Allt hon önskar idag är tårarna, i övrigt har Gud gett henne det hon behöver för att vara hel, säger Elise.

När prästen Jens Peterson avslutar andakten med att låta församlingen be för Elise och hennes arbete, kan man riktigt känna hur hela församlingen innerligt och från hjärtat förenas i bönen för en unik kvinna. Jag tror också att besökarna denna kväll gick genom kyrkporten med en bön för sig själva – om att våga sträcka ut en hand till någon annan, efter sin förmåga. För kan Elise, då borde vi också kunna.

Kören där 7% av församlingsmedlemmarna tar ton

I ett av Gotlands minsta pastorat samlas varje vecka ett 40-tal personer för att sjunga i kyrkokören. Vad är framgångsreceptet? **Text: Lars Bäckman**

Liv Stenström, kantor och ledare för Hoburgs pastoratskör.

- Det är många som vill vara med och då gäller det att hitta ett sätt som fungerar för olika musikaliska nivåer. Det får inte vara för svårt. Även den som inte har någon större körvana ska kunna få vara med, berättar Liv.

Liv är själv mycket intresserad av just kör och körmusik. Så hon är mån om att de arbetar ambitiöst.

- Vi ses en gång i veckan, på torsdagar klockan sju. På senare år har jag arbetat aktivt för att rekrytera nya. Många tror att det är för svårt, så därför erbjuder jag dem som vill extra träning på måndagkvällarna. Det har uppskattats av nybörjarna.

- Jag lägger väldigt stor vikt och tid till uppsjungning, tonbildning och klangövningar. När kören märker hur mycket bättre det låter, så blir de mer engagerade att komma på körövningar och delta i konserter.

Liv menar också att det inte alltid måste vara fyrstämmigt. Ofta är det brist på herrar och lägger man då ribban för högt är det lätt att det inte blir bra.

- Jag tycker inte att man behöver tumma på

Kören inför Vårskriket. Foto: Jack Wahl.

kvaliteten bara för att det är trestämmigt. Vi har oftast sopran, alt och baryton. Det fungerar bra. Kören har alltid präglats av en god och vänskaplig stämning. Det är en fin atmosfär mellan körmedlemmarna, vilket är en annan viktig anledning till att det är populärt att sjunga i kör på Storsudret.

- Nästa stora projekt är Jesus Christ Superstar, men det får bli när jag är tillbaka efter föräldradigheten, förklara Liv Stenström.

Titta på din anslagstavla - andra gör det!

Vid alla våra kyrkor finns det en anslagstavla. En gratis annonsplats, på en klassisk mötesplats - kyrkbacken. Många församlingar har mycket snygga, väl uppdaterade anslagstavlor. Andra kanske inte. Någon ska sköta den, plocka bort det som är inaktuellt, sätta in nya anslag, och inte minst, tvätta av glaset, och kanske någon gång också fräscha upp hela tavlan.

Vi har våra hemsidor och församlingsblad, och vi annonserar i lokalmedia, men glöm inte bort anslagstavlan. Den är gratis och har alltid något att berätta. Anslagstavlan på bilden är från Förkärla kyrka i Blekinge och ser rätt så bra ut. Eller hur?

På pappa Emils arm sitter Helga 2 år, brevid står Axel 5 år, Nils 8 år, Hedvig 10 år, Helena och Hilda 12 år. Katten heter Puzzel.

Att bryta upp är att växa

Att byta jobb, att flytta, och det till på köpet till en ö! Ja, det är en stor förändring. Det har familjen Stenhammar gjort. Nu bor de i Burs prästgård på Gotland.

Text: och foto: Lars Bäckman

Burs prästgård anses av många vara Gotlands vackraste. Mangårdsbyggnad är från 1700-talet i två plan, med stor oinredd vind. Säkert med en sammanlagd boendeyta på cirka 300 kvadratmeter. Flyglar och gamla vackra ekonomibyggnader ramar in gården med den stora kastanjen, gårdens vårdträd. Kanske är det just så här drömmen om Gotland ser ut för många. Men ändå, att bryta upp, flytta från fasta arbeten och komma till en näst intill okänd miljö, utan släkt eller nära vänner; vad är det som driver en och hur klarar man det? - Vi har haft våra ögon på Gotland en längre tid och vi har under åren varit mycket på Gotland, framförallt på semestrar, berättar Emil och Helena Stenhammar.

Vi sitter i det rymliga köket, med det stora bordet, vilket krävs, familjen är stor. Emil och Helena har fem barn!

- Vår första cykelsemester tillsammans gick till Gotland. Visst var det mest regn och rusk, punktering och annat som inte fungerade. Men vi återvände, så det måste ha varit något som hade satt djupa spår hos båda oss två, minns Emil och ler.

Förra sommaren hyrde de Rone prästgård, solen sken och de badade mycket i Herta, kanske var det då de bestämde sig. Sedan den 1 augusti har Emil kyrkoherdetjänsten i Burs och Helena ett vikariat på Visby stiftskansli. Men hon håller ögonen öppna för en lämplig prästtjänst.

Emil arbetade som komminister i Rönö församling. Helena hade en liknande tjänst i grannförsamlingen Tystbergabygden, ett par mil nordväst om Nyköping. Familjen bodde i Runtuna prästgård som av Strängnäs förra biskop Jonas Jonsson, utsetts till Södermanlands vackraste prästgård. En ålderdomlig timrad 1700-tals corps de logi i ett plan, men på över 300 kvadratmeter. Pampigt. Där hade de bott och verkat i sex år.

- Egentligen är det landskapet till sin karaktär ganska likt Gotland. Det är riktig landsbygd, med små församlingar, levande jordbruk och en tillvaro för många som innebär pendlande till tätorterna, konstaterar Emil, men lägger till att Burs och Gotland egentligen är nog mer likt Ockelbo där han är uppväxt. På Gotland och i Gästrikland är det

självägande bönder och ingen adel, inga slott och herrgårdar, vilket däremot är ett karakteristiskt inslag i Sörmland.

Emil är alltså uppväxt i Ockelbo och Helena är från Stockholm. De är båda prästvigda i huvudstaden. Det var också där de fick sina första tjänster. Bodde i en liten lägenhet på Södermalm och arbetade i grannkommuner till Stockholm. Men efter fyra år i innerstaden och tre små barn, bar det iväg till den sörmländska landsbygden.

- Det var många som tyckte att det var ett konstigt val och inte alls förstod varför vi skulle lämna Stockholm för landsbygden. Men vi kände att det var rätt och så blev det, berättar Helena och tillägger att det har de aldrig ångrat.

Vi dricker kaffe och äter av den goda kakan som Helena har bakat. Barnen avlöser varandra vid bordet, minstingen Helga 2 år sitter i mamma Helenas knä och Emil är på språng till kyrkan och kvällsandakt.

De lite större barnen dukar upp för barnkalas i stora salen på övre våningen; Nils fyller år och det kommer ett par kompisar från socknen. Det är full fart i prästgården, så som det ska vara, speciellt om man har fem barn.

Men att bryta upp från en trygg tillvaro, en församling man känner väl, är inte det svårt, försöker jag för att hitta förändringens drivkraft.

- Visst är det mycket man får försaka. Man kan aldrig få allt. Men vi hade arbetat där i sex år. Att stanna kvar är också ett val. Men en ny församling, en ny plats att bo och leva på, med nya människor, ja, det betyder så mycket för ens utveckling. De gamla vännerna finns ju kvar, likaså Sörmland, och allt det vi upptäckt där. Nu är det något nytt. Allting har ju sin tid, menar Emil och jag förstår honom. Livet fylls på med upplevelser och erfarenheter. Helena konstaterar; vi är en stor familj. Det är trygghet i sig. Barnen har alltid sina syskon och vi är bra på att hålla ihop.

Vi resonerar om det är enklare att flytta när man vet att en fin tjänstebostad står och vän-

tar på en, och det håller de med om. Helena berättar att någon av de mindre barnen menade att man bor där man har sina leksaker och kanske är det så; med sina möbler, tavlor, böcker, kära prylar, och inte minst, sin familj omkring sig, så är man rätt hemma oavsett var man bor. Då spelar inte avstånden eller platsen så stor roll.

Hilda är äldst av barnen. Hon går i årskurs sex i Stånga skola i grannsocknen.

- Kanske var jag inte så där jätteglad när mamma och pappa sa att vi skulle flytta, men det har gått väldigt bra och jag har fått kompisar och bra lärare. Hedvig som är näst äldst, håller med och presenterar sin glada klasskompis som är och hälsar på. De skrattar glatt innan de försvinner någonstans i det stora huset. Som gotlänning blir jag lite stolt när jag hör att de alla känner sig välkomnade till Gotland och till socknen.

Burs ståtliga prästgård. Foto: Michael Hakalax

- När man har barn så blir mycket självklart. Barn öppnar upp många kontaktytor, säger Helena och berättar om föräldramöten och idrottsklubbar.

- Det är intressantare och faktiskt roligare att vara präst på Gotland. I en så här liten församling får man göra så mycket. Jag är ju enda prästen, säger Emil och fortsätter: Kyrkan kommer mer till sin rätt

i den lilla församlingen. Man blir en del i ett större sammanhang och det går ganska snabbt och enkelt.

Att Gotland är en turist-ö och att det finns många i socknarna som mestadels bor där på somrarna, kan vara en förklaring till att det är lätt att lära känna församlingens invånare. De är vana vid nya människor.

- Jag har gått med i Burs GOIF så jag gympar varje måndag i bygdegården. Och jag har också anmält mig till en ridkurs. Jag ska antligen lära mig rida. Det har jag länge drömt om, säger Helena och ser lite lycklig ut. Och Emil fördjupar sig nu i Gotland. Han ligger och läser gotlandica på kvällarna!

- Man kan aldrig få allting, men att komma vidare, att få se något annat och att inte stagnera, det är utvecklande! Då måste man våga lämna på förtöjningarna ibland, avrundar Helena vårt samtal med.

Och kanske är det så; hemma det har man inom sig, någonstans mellan hjärtat och hjärnan!

En vandring för förändring tillsammans med KG Hammar Pilgrimsvandra för att upptäcka sig själv

Det är inte som en vanlig promenad i naturen, att man går mot ett hägrande mål, småpratar, kanske har med sig en fältflora, tittar på blommor och artbestämmer det man inte vet vad det är. Inte ens en kikare hänger på någon av vandrarnas bröst. Att pilgrimsvandra är att upptäcka sig själv. Här är det inte målet utan vägen som är mödan värd. **Text och foto: Lars Bäckman**

- Se denna vandring som en inre resa, upptäck och bearbeta värderingar som du bär på. Ni kommer få en hel del begrepp att fundera kring. Begrepp som tillsammans blir en väg till hur vi kan uppnå fred. En fred som börjar i var och en av oss, förklarar KG Hammar som leder denna pilgrimsvandring på sydligaste Gotland.

Vi är drygt ett 20-tal som anmält oss till vandringen. Många av oss arbetar inom kyrkan. Här finns bland annat präster, diakoner, musiker och lokalvårdare. De flesta är från fastlandet, Örnsköldsvik i norr till Hässleholm i söder. Några har deltagit på pilgrimsvandringar förr, andra inte. Vinden tar i, sommarvärmen är över och vi söker lä vid varandra när första dagens program presenteras utanför pensionat Holmhällars sensommartomma reception. Pilgrimsvandringen är en del av programmet under Gotlands kyrkvecka. Under tre dagar ska vi vandra på södra Gotland, den del som kallas Storsudret. Vi bor på pensionat Holmhällar som ligger nästan så långt söderut man kan komma på Gotland. Med egna bilar tar vi oss till start och även lämnas där dagsetappen når sitt slut. På så vis ska vi kunna gå tillsammans de i förväg väl planerade sträckorna.

Vandringen inleds med en mässa i Hamra kyrka, kyrkan med sitt något märkliga kyrkorum. Sydportalen sitter i tornet och långhuset känns som det aldrig blev riktigt klart. Det är i och för sig inte ovanligt för de 92 medeltida kyrkor som vi har på Gotland. Rikedomarna tog slut, digerdöden härjade och Waldemar Atterdags våldsamma plundringar är

1361, satte med all säkerhet stopp för större kyrkobyggnadsprojekt på många århundraden.

Att pilgrimsvandra är att uppnå något. Att växa som människa. Inte för att man under vandringen har lärt sig en mängd nya blommor eller fåglar, utan att utifrån ett tema ha fördjupat sina tankar, värderat sina egna handlingar och kanske omprövat ett och annat.

Vandringen är upplagd under tre dagar. Dag ett är en kortare vandring från Hamra kyrka längs med kusten ner till Holmhällar. Dag två blir en heldagsvandring på nästan två mil. Start i Sundre kyrka och vandring ner till Hoburgen, därefter längs med Kettelvikens vackra strand genom ett jordbrukslandskap till Vamlingbo kyrka där mässa hölls.

Dag tre förlades vandringen till Öja, med inledande gudstjänst och vandring ut till Faluddens östligaste spets. Det vackra landskapet skapar en ram, en avkopplande miljö, som ska underlätta tankarna. Kroppens ansträngning, den sköna trötthet man känner efter en lång dags vandring, ett överskott av sol och vind, allt detta ger också en god grund för utvecklande inre samtal.

Efter att ha vandrat småpratande någon kilometer genom beteshagar och längs med östra kustens flacka strandlinje, samlas vi i en cirkel runt KG Hammar. I sin senaste bok "Fred är vägen till fred",

är precis så som vi själva. Vi vågar inte möta det som är annorlunda utan faller lätt in i den trygghet som igenkännandet är. Men det innebär också att vi stannar upp som människor och begränsar vår utveckling.

Vi får nya begrepp av K G Hammar att tänka på, vandrar i tystnad. Stannar upp, vilar, kanske äter medhavd matsäck. Då flyter samtalen mellan det vardagliga och det vi har upplevt. Men det är inte bara en inre resa som KG Hammar tar med oss på; vi måste ha en helhetssyn på vår roll och vår jord. Hur påverkar jag själv vår gemensamma miljö?

har han fastställt tio steg att nå fred, den stora fred som faktiskt börjar hos en var av oss själva.

- Det gäller att inse att freden måste börja hos dig själv och det med en insikt, att vi alla är människor. Att vi ser varandra som människor, inte som "det" utan som ett "jag" är en nödvändig början. De människor vi möter har ett egenvärde och ska inte ses som en språngbräda för dig själv. Det är då vi växer, förklarar KG Hammar och ber att vi nu går på led, ägnar 20 minuter åt att tänka på hur vi själva ser på detta. Därför ska vi undvika att tala med varandra under en stund.

Vinden ligger på och himlen förändras snabbt. Mörka moln drar in och i fjärran faller det regn. Landskapet är oerhört vackert. Fiskeläget med sina gråa stenhus och ett och annat tjärat trähus, isolerat och utsatt vid den steniga stranden, långt bort från gårdarna. Enstaka träd, någon ask, oxlar som formats i vinden och så stenvastarna. Alla dessa murar som byggts för att hägna in och hålla borta betande djur. Men det är kanske inte det vi först och främst ägnar våra tankar åt. KG Hammar har talat om att vi människor är så beroende av våra relationer, att det är de som bygger upp oss. Att många av oss gör det allt för enkelt när vi bara umgås med de som

- Vad kan mitt bidrag vara och hur ser mitt ansvar ut? Vi gör våra val, dagligen, ja faktiskt här och nu. Våld är aldrig en lösning för att uppnå fred. Våld i Guds namn är en återvändsgränd. Nej, istället är det nyfikenhet och öppenhet mot det nya, främmande, att kunna känna empati för någon annan och på så vis lära sig hur andra människor tänker som är det som för dig framåt och möjligheterna att nå ett fredligt klimat, resonerar K G Hammar och vi lyssnar och reflekterar.

Efter en enkel middag sitter vi och pratar en stund, men ganska snabbt trappar var och en av mot sina bäddar. Där känns säkert dagens vandring i benen, men det är nog framförallt tankarna på vår egen roll, vårt agerande och vad vi kan förändra som gör att nattsömnen dröjer för många av oss.

Att pilgrimsvandra är att göra en inre resa. "Herre visa mig din väg och gör mig villig att vandra den". Jag tror att vi alla har sett herrens väg lite tydligare efter dessa dagar. Till kyrkveckan 2015 kan du också vara en av dem som gör denna resa.

Läs mer om pilgrimsvandringar på: www.pilgrimisverige.se

Så firas julen i Svenska kyrkan på Mallorca

- Egentligen börjar nog vår jul redan i mitten av november då förberedelserna för den stora basaren tar riktig fart, berättar Mikael Jonsson, som är präst i Svenska kyrkan i Palma på Mallorca. **Text: Lars Bäckman**

Under min semestervecka på Mallorca passar jag på att besöka Svenska kyrkan för att delta i mässan, men också för att ta reda på hur julen firas på denna svenskö, 300 mil från Sverige. Förutom Mikael Jonsson som nu har gjort sitt första år som präst här, är också diakon Karin Åkesson med i samtalet. Det är Mikael och Karin, en kantor och två lokalt anställda som är hela personalstyrkan.

- Men vi har också volontärer och många som arbetar frivilligt. Utan dem skulle vi inte klara oss, påpekar Karin, och säger att vid jul gör många stora insatser.

Basaren är den 21-23 november. Det är ett populärt inslag som lockar cirka 3 000 besökare, de flesta av dem är svenskar boende på ön. Då träffas man, handlar tomtar, julmat, fikor och visst kan det bli ett och annat djupare samtal också.

- Varje söndag klockan 18.00 håller vi gudstjänst eller mässa här i Palma och för många är gudstjänsterna i advent en självklarhet. Men den 13 december är det luciatåg. Det är populärt och lockar

många. Elever från Svenska skolan i Palma står för tågandet som går genom staden till Placa Cort där massor med människor möter upp. Svenska skolan och kyrkan samarbetar med detta arrangemang. Vi brukar även då ha en liten julmarknad och så klart så serveras det glögg och lussebullar, berättar Karin.

”På julafton har vi samling vid krubban. Julevangeliet så klart, men därefter blir det också tomte, och julklappar”

Julen känns långt borta. Solbrännan hettar i ansiktet och utanför det stora glaspartiet syns hamnen och det blå havet. Termometern visar på nästan 30 grader. Vi dricker kaffe, äter kakor och under tiden vi pratar med varandra kommer det deltagare till dagens mässa. Alla verkar känna varandra och hejar glatt, och det känns gemytligt.

- Många av Mallorcascvenskarna åker faktiskt hem under jul och nyår, så den stora aktiviteten är nog den traditionella musikgudstjänsten som vi i år håller den 21 december. Då sjunger vi julsånger tillsammans med vår kör och därefter äter vi ett riktigt svenskt julebord. Det brukar bli fullt hus, säger Mikael och fortsätter; på julafton har vi samling vid krubban. Julevangeliet så klart, men därefter blir det också

tomte och julklappar som föräldrarna själva har med sig. Vi äter risgrynsgröt och julsinka, men sen stänger vi ner fram till Trettondagen, avslutar Mikael som efter mässan ska ha ett samtal med ett par som ska gifta sig om någon vecka.

- Det blir ungefär 170 bröllop per år i vår kyrka. Det är populärt att gifta sig här också, konstaterar Mikael.

Svenska kyrkan i Palma är mycket av gemenskap.

Det är en viktig funktion för kyrkan i utlandet och det märks också i julfrandet och aktiviteterna som är knutna till högtiden. Ja, ja, det blir nog riktig svensk julstämning även här i Palmas eviga sommarklimat, tänker jag när jag efter mässan går ut i mörkret som redan har lagt sig. Jag nynnade på en av sångerna som Sofiakören från Stockholm framförde. Denna dag var det de som förgyllde mässan lite extra. Vi var många som njöt av körens skönsång.

Port Soller Mallorca. Foto: Lars Bäckman

Öppna kyrkor var inte självklart för 90 år sedan

Tänk vad mycket intressant man kan hitta i en telefonkatalog! Har i min hand Gotlands Läns- och adresskalender från 1923. Förutom adresser och telefonnummer så hittar man fastighetsförteckning med taxeringsvärde på gårdar och hus i hela länet. Men även rubriker som Sevårdheter. Naturligtvis är vår domkyrka en sevärdhet då som nu. Men tro inte att den är tillgänglig för kreti och pleti; nej i notisen kan man läsa att domkyrkan hålls öppen varje sökendag (vardag) 8-9 på förmiddagen och under sommartiden även 6-7 på eftermiddagen. Kyrkan kan också visas på andra tider, men då ska kyrkvaktmästaren E. Stejner kontaktas och med tillägget ”i senare fallet lämplig avgift”.

Foto: Maria Svensk IKON

Hur ser kyrkans framtid ut – vad sker och vad kan vi göra?

Mikael Kurkiala spanar i samtidens inre landskap, alltså inte sådant som först och främst är mätbart, utan det vi bara kan ana. Han är anställd som forskare på Kyrkokansliet. Är kulturanthropolog och disputerade för några år sedan med en avhandling om lakotaindianerna.

Men nu är det kyrkan vi ska tala om. **Text: Lars Bäckman**

Hur påverkas Svenska kyrkan av hur vi i dag lever våra liv, och vilka faktorer är avgörande för hur kyrkan kommer att utvecklas?

- Mina spaningar avgränsar sig inte bara till kyrkan. Det är samhällsförändringar vi kan se. Vi får inte ha ett tunnelseende utan måste se allt i ett större perspektiv.

Men vad är det då för förändringar som du ser?

- Det är så mycket som faktiskt hänger samman och som är svårt att egentligen särskilja. Ta bara det att vi är allt mer främmande för naturen. Barn

i dag upplever till exempel aldrig lugnet i en skog. Skogen har blivit farlig och skrämmande. Hur kopplar vi egentligen av? Frågar Mikael retoriskt och fortsätter med att berätta att vi sover allt mindre. Dagar och nätter flyter ihop på ett sätt som vi inte upplevt tidigare. Skillnaden mellan vardag och helgdag blir mindre och de stora högtiderna blir allt mer kommersialiserade. Vi har ingen egentlig vilodag.

Konsumtionen har blivit vår viktigaste samhällsuppgift och vår främsta källa till rekreation. Och så är vårt samtal inne på de riktigt angelägna frågorna om människan i samtiden.

- Vi har aldrig i historien varit så "jag-fixerade" som vi är just nu, konstaterar Mikael.

Generellt sett blir vi allt mer rotlösa och saknar en plats, ett landskap där vi hör hemma.

Globalisering, med gränser som flyter samman är i dag en självklarhet för många. Vi rör oss på ett sätt som vi inte har gjort tidigare. Gården, byn, socknen, samhället eller landskapet spelar en allt mindre roll för fler och fler. Vi tappar anknytningen till en bygd, ett hem.

- Det är inte konstigt att vi också mår sämre, vilket visar sig i ökad psykisk ohälsa, inte minst bland de yngre, konstaterar Mikael.

Vi sitter på hans rum i Kyrkans hus i Uppsala. Utanför är det gråmulet. På något sätt passar det dystra vädret samtalet. Vi konstaterar att det är så mycket dagens människa ska ta till sig och allt finns numera så nära, i mobiltelefonen. Här når man hela världen, kan ta reda på fakta, ingen fråga blir obesvarad eller får hänga kvar i luften. Med vår mobil kan vi också tränga bort obehagliga tankar. Det gör vi genom olika distraktionsmedel i form av musik, spel, filmklipp och annan lättillgänglig information som erbjuds i överflöd, paketerad i snabba, korta och därmed alltför ofta fragmentiserad form.

- Jag såg nyligen att personalen på de öppna förskolorna i Stockholm ser just föräldrarnas ständiga tittande på sina mobiltelefoner som ett av de största problemen när det gäller kontakten mellan föräldrar och barn, påpekar Mikael.

Människan har ett grundläggande behov av att saker och ting ska vara begripliga, hanterbara, meningsfulla och att själva få vara en del i ett sammanhang. Just detta har blivit så mycket svårare i vår tid.

- Visst har vi dessa behov och det kan lätt leda till att vi söker enkla lösningar och svar. Eller bygger upp en "vi och dom" mentalitet.

Vad ska kyrkan göra åt detta kan man fråga sig. Patrik Hagman, teolog vid Åbo universitet, skriver i sin uppmärksammade bok "Efter folkkyrkan," att det är just denna utveckling, som ger kyrkan ett berättigande. Så det är alltså bara för kyrkan att ta upp kampen mot överkonsumtion, jagfixering och brist på solidaritet och istället erbjuda ett sammanhang, en plats för tro och kontemplation.

- Jo, kyrkan bör vara ett alternativ till den utveckling vi ser i dag. Vårt grundläggande behov av naturen, det lugn den erbjuder, där kan kyrkan också fylla en roll. Kyrkan kan erbjuda lugn, stillhet och sammanhang. Precis så som naturen, har kyrkan

Vi behöver naturen och det lugn den förmedlar. Foto: Lars Bäckman.

också en mystik som vår verksamhet bottnar i. Det är ur denna källa kyrkan måste ösa för att bibehålla en relevans också i framtiden.

Men Mikael är ingen bakåsträvar, utan menar att kyrkan måste finnas med i utvecklingen.

- Självklart ska vi vara med på Facebook och i Almedalen, men vi måste fråga oss varför. Vi får inte se närvaron som ett mål i sig. Och visst är det självklart bra att bönewebben används som en ny form av andlig kontakt, men det är inget mål i sig att den ska bli utsedd till "årets webb".

Vi producerar helighet i våra kyrkor. En helighet som inte är förhandlingsbar. Det är så att vissa platser och tidpunkter är heliga och ska så vara. Men i dag har de stora kristna helgerna tappat lite av denna helighet, vilket är ett tecken i tiden. Mikael tar också upp att han allt oftare kan se att vi också förlorat respekten för heliga rum, såsom en kyrka. Men det handlar inte bara om ett "moraliskt förfall" i samhället, utan vittnar också om att kyrkan inte alltid varit förmögen att förvalta det heliga.

Kyrkan måste ständigt omtolka evangeliet och vad det betyder i dag. Vårt samhälle utvecklas, då måste evangeliet också tolkas utifrån dess förutsättningar. Självklart ska kyrkan engagera sig mot klimatet. Kyrkan får allt för ofta klä skott för gamla

värderingar som sedan länge omprövats.

- Kritiken mot kyrkan i dag är dock inte att kyrkan är för konservativ utan att den är för radikal, för mycket vänster. Det är den utgångspunkten debattörer som Marcus Birro och till exempel Kristina värdepartiet har. De menar att kyrkan är alltför populistisk och agerar som en vindflöjel efter hur vindarna blåser.

Vi kommer tillbaka till begreppet helighet. Om gudstjänster i församlingshem eller ute i naturen. Mikael menar att helighet uppkommer när man skapar en gräns mellan det vardagliga och det speciella. Det kan ske genom storslagen arkitektur, men också genom enkla medel som ett kors.

- Ta som exempel, om du och din hustru firar er bröllopsdag. Ni klär upp er, lagar god mat, dricker ett gott glas vin och dukar vackert på det vanliga köksbordet. Det här är något helt annat än en vardaglig frukost och det påverkar stämning och samtal.

Vårt samtal går in på kyrkan som mötesplats.

- Att välja att inte gå till kyrkan kan vara för att man inte vill träffa andra, menar Mikael. Det är så lätt att falla in i "Kyrkan som gemenskap", och det är bra och behövs, men det gäller inte alla och

Lev, men hur? Foto: Jim Elfström. IKON

Ibland vill vi kanske vara ensamma i gemenskapen. Foto: Magnus Aronson. IKON

alltid, vilket vi måste förstå. Kyrkan måste kunna erbjuda ensamhet i församlingen också. Det är inte självklart att alla vill umgås, prestera socialt, dricka kaffe och prata. Det kan ibland upplevas som allt för kravfyllt. Men visst det finns många som har dessa behov också, poängterar Mikael och berättar om den ortodoxa mässan. Här står prästen med ryggen mot församlingen. Församlingen kommer och går. Det ställs inga som helst krav på dig som deltagare i mässan. I resonemanget är Mikael åter tillbaka till naturen och vårt grundläggande behov av att få vara ensamma. Vi går i allmänhet inte ut i skogen för att träffa folk precis, konstaterar han.

- Kyrkan har framtiden för sig, slår Mikael fast. Den bygger sin verksamhet på värden, inte på kontrakt. Våra existentiella behov är grundläggande och de går inte i längden att distrahera bort. Men jag tror inte att folk går till kyrkan i dag för att få svar på sina existentiella frågor, utan snarare för att få gestalta dem. Det finns inget enkelt svar som tar bort sorg och oro. Människor söker nog inte så mycket någon som besvarar deras frågor till livet. Istället söker de en plats där dessa frågor kan uttryckas och gestaltas – i ord, musik och kroppsliga uttryck.

Mikael tittar upp på ett foto som han har på väggen ovanför sitt skrivbord. En något yngre Mikael omgiven av några grabbar som visar sig vara lakotaindianer, sitter utanför ett tält i ett ödsligt landskap. Mikael berättar om sin forskning med lakotaindianerna, det som senare skulle leda till hans doktorsavhandling.

- Vi arbetade tillsammans med att bygga upp

denna hydda, en så kallad Inipi, svetthydda. Sedan värmdes vi stenar och när det var dags att gå in i denna heliga hydda då förändrades vi från ganska ytliga grabbar som pratade om allt, men på killars vis, till att här inne i värmen, svettas och öppna våra sinnen och själar. Gråt, glädje och en öppenhet jag inte hade upplevt tillsammans med dem tidigare. När vi lämnade hyddan var kroppen renad och själen hade fått ro. Det är kännetecknande för en helig plats, förklarar Mikael.

Kyrkan har en framtid, tänker jag när jag skriver ut intervjun. Det heliga rummet, med lugn och mystik, andlighet och djup, blir en behövlig kontrast till dagens ytliga jag-fixerade och mediakonsumerande värld. Vi har en lång historia. Den kan vi också vila i. Men vi har en skyldighet att omtolka evangeliet, att anpassa det till den tid vi lever i. En konsekvens av detta resonemang är att kyrkan också blir en av de organisationer som kan fylla det tomrum som finns för stöd till de som av olika anledningar står vid sidan av den breda strömmen. Här finns ett stort intresse för att arbeta frivilligt i kyrkan just med sådan stödverksamhet.

Utanför mitt rum passerar Christer Schwartz, diakon i Visby domkyrkoförsamling.

- Jovisst finns det många som vill arbeta frivilligt. Jag har 500 namn på min lista. När jag kom för ett par år sedan var de ett 20-tal. Nu har jag till och med två personer som hjälper mig hålla reda på mina papper på mitt kontor, berättar Christer och skyndar iväg till nästa projekt. Och visst sken solen upp genom den ganska mulna himlen och en stråle speglade sig i min dataskärm! Det finns ljus.

Uppsala domkyrka och Viklau kyrka, Foto: Linda Mickelsson och Maria Svensk, IKON

Uppsala universitet är engagerade i det kyrkliga kulturarvet

- Forum för forskning kring det kyrkliga kulturarvet anordnade seminarium i Visby

I två år har forskning på temat "Det kyrkliga kulturarvet" pågått vid Uppsala universitet. Nu bjöd man in såväl antikvarier, forskare som lekmän, som på ett eller annat sätt är engagerade i ämnet, till ett halvdagsseminarium på Campus Gotland den 23 oktober. Ett 40-tal intresserade hade kommit för att diskutera ämnet. Tanken är att minst ett sådant här seminarium ska arrangeras varje år på Gotland. **Text: Lars Bäckman**

- Vi kan se att kunskapen, och kanske också intresset, om och för kyrkan som kulturarv har minskat bland våra studenter, säger Henrik Widmark, från Uppsala universitet. Genom att arbeta med detta tema vill vi nu skapa intresse. Forskning, mötesplatser och en genomtänkt pedagogik, är ingredienserna.

I forskningen kring kyrkans kulturarv möts såväl humaniora som teknisk-naturvetenskaplig forskning. Ämnen som hittills har förekommit inom projektets ramar är så vitt skilda som uppvärmning av kyrkorum, till moskén i staden, via medeltida kalkmålningar.

Konstvetenskapliga institutionen har ett nära samarbete med Kyrkokansliet i Uppsala och stiftet. Henrik Widmark berättar som exempel på vad de arbetar med att "Himlen är här", den stora utställning som nu visas i Uppsala domkyrka, deltog institutionen i genom att bland annat hjälpa till med urval av föremål och skriva texter till katalogen.

Tre korta föreläsningar hölls under miniseminarier. Först ut var professor Tor Broström som talade om inneklimatet; nutida och framtida utmaningar. Ett referat av det kan du läsa här intill. De två andra

forskarna var Mikael Hammelev Jörgensen som är doktorand på institutionen, med placering här på Gotland. Hans forskning har sitt ursprung i ett psykologiskt perspektiv och handlar om återförande av gamla föremål till våra kyrkor. Tredje talare var professor Mattias Legnér som forskar om hur inomhusklimatet har påverkat interiörer i våra kyrkor i ett historiskt perspektiv. Hans källor är bland annat kassaböcker och protokoll från församlingarna. Till dessa två forskare får vi säkert anledning att återkomma.

Viklau kyrka, Foto: Maria Svensk, IKON

Ventilation, uteklimat, uppvärmning, inredning och människor – avgörande för klimatet i kyrkorna

Professor Tor Broström inledde sitt seminarium med att konstatera att han har ägnat 25 års studier och forskning åt uppvärmning av kyrkor. Detta har varit möjligt tack vare ett gott och inspirerande samarbete med Visby stift och Samfälligheten Gotlands kyrkor.

Text: Lars Bäckman

- Inneklimatet beror på så många olika faktorer; ventilation, uteklimat, inredning, människor, byggnad och inte minst uppvärmning. Tre avgörande faktorer är brukandet, bevarandet och kostnaden. Om vi skulle behålla ytterkläderna på skulle vi inte behöva värma upp kyrkan så mycket, konstaterar Tor och berättar om ishockeymatcher utomhus och kyrkor i Tyskland med 15 graders värme under mässorna.

Men för lite värme är inte bra det heller, det kan skapa mögel, röta, alger och insektsangrepp. Så en kompromiss är att hålla ingen eller låg grundvärme, och värma upp kyrkan endast vid användning. Det ger en god komfort och ett gott klimat för bevarande.

Tor Broström berättar att riktad uppvärmning har prövats bland annat i Lau och Garda kyrka. Strålvärme, under bänkarna eller dold i ljuskronor, är en lösning som minskar kostnaden rejält. För att minska fukten i våra kyrkor är det viktigaste att minska fukttilförseln. Hängrännor och stuprör och kanske till och med dränering är en betydelsefull åtgärd, men det kan påverka kyrkans exteriör på ett oestetiskt sätt. En annan variant är att installera avfuktare. Det är inte heller särskilt vackert, men det fungerar. I ett stort antal kyrkor har man haft mögelproblem, men efter det att man installerat avfuktare tycks problemen ha försvunnit.

- Antikvariska myndigheter och församlingar har här en uppgift att lösa tillsammans; komfort, estetiskt och bevarande! menar Tor och inser att det inte alltid är det enklaste.

Skyddsvärme har prövats i två av de gotländska kyrkorna. Värmen anpassas för att på bästa sätt hålla fukten på rätt nivå. Luftvärmepumpar har också prövats. Det är inte heller särskilt snyggt med en ute- och inne del, men kan man lösa det är det en relativt billig uppvärmning.

- Adaptiv ventilation regleras utifrån luftfuktigheten i utomhusklimatet. Det görs med hjälp av en fläkt och på så vis hålls luftfuktigheten på en lägre nivå. På Gotland har denna modell prövats tillsammans med viss uppvärmning med solvärme i Hangvar kyrka, berättar Tor.

Vi har fått ett klart fuktigare klimat under de senaste tjugo åren. Om vi får en kraftigare klimatförändring så kommer våra kyrkor att drabbas än värre. Det är en av slutsatserna i det femåriga internationella projektet som Uppsala universitet Campus Gotland har deltagit i.

- Ett varmare klimat med ett par grader innebär ökad fuktighet och som följd av det kommer mögelangrepp och fler skadeinsekter. Husbocken kan till exempel komma att sprida sig längre norrut i Sverige, menar Tor Broström och konstaterar att arbetet går vidare med fördjupad kunskap i detta ämne.

- Jag tycker att man ska ha kommande klimatförändringar i tanke när man gör långsiktiga investeringar för värme och ventilation, avslutar Tor med.

Under två år har Visby stift tillsammans med bland annat Energibyrån, Gotlands museum och Länsstyrelsen, samarbetat kring ett projekt om uppvärmning av våra kyrkor. Ett 15-tal kyrkor har ingått i studien. En delrapport kom hösten 2014.

Altartavlan, Hogrän kyrka.
Foto: Maria Svensk, IKON

Årets Kyrkvecka

Årets Gotlands kyrkvecka gick av stapeln i Visby 20-24 augusti.
De cirka 150 deltagarna kom från både När och fjärran.

Text: Rebecca Kinnander. Foto: Mattias Wahlgren

Gotlands kyrkvecka inleds traditionsenligt med en Kick-off på onsdagen. En bussutflykt med måltid till någon pärla på den gotländska landsbygden. Dagarna är sedan fyllda med gudstjänster, seminarier, afterchurch mm. I år hade man också möjlighet att vara med på en tre dagar lång pilgrimsvandring med KG Hammar som låg i anslutning till Kyrkveckan. Läs mer om den på sid 12-13.

Årets huvudinspiratörer

Jerker Alsterlund fick priset Årets Förnyare 2013 för idén och utvecklingen av drop-in-förrättningar. Han berättar att det hela började 1990 när han vid ett tillfälle hade en planerad vigsel vid ett sk "Power Big Meet" (bilträff med inriktning mot amerikanska bilar) i Västerås. Det dök plötsligt upp ett par, oanmälda, och ville gifta sig. De hade allt planerat; hindersprövning, ringar och parets vänner var på plats. Men Jerker sa nej med motiveringen "så här går det inte till". Deras besvikelse blev stor och hans "nej" gnagde länge, det kändes inte rätt.

Lisa Tegby, kontraktsprost i Ålådhem.

- Det var jag som präst och vi som kyrka som inte var beredda, det här paret hade förberett sig länge. -Ju mer jag tänkte på det här ju tommare blev jag. Hur ska jag, eller vi som kyrka, kunna kontrollera människors kärlek?

Det här ledde till att Jerker, tillsammans med några kollegor, av vilka några också fanns på plats under seminariet, utvecklade en idé fast förankrad i kyrkans handbok och tradition. Det började på Power Meet och första året kom det 60 brudpar!

Konceptet har vuxit enormt och numera spridit sig både till kyrkor och andra stora mötesplatser. Under seminariet fick vi ta del av flera personliga berättelser, varvat med både musik och bilder. En förmiddag som väckte många tankar och känslor kring vad det är att vara kyrka, och *var* vi är kyrka.

- Jag har fått en ny och fördjupad syn på själva riten, berättar Jerker. Vi repar ju inte som man ofta gör inför en mer traditionell vigsel så det är koncentration och närvaro till 100 procent som gäller.

Jerker Alsterlund inför ett fullsatt Församlinshus i Visby.

Det blir väldigt starkt. Kanske har en del par inte ens sagt de här stora orden till varandra under åren de varit tillsammans.

Emmanuel Garibay, huvudinspiratör den andra dagen, är en kristen konstnär från Filippinerna och känd i Sverige bl a för utställningarna *Made in Asia* och *För att världen ska leva*. Många är vi som har sett hans bilder med Kristus närvarande i vardagen mitt ibland oss. Djupast sett handlar Garibays konst om vad det är att vara människa och medmänniska.

Det blev ett mycket intressant och personligt samtal mellan honom och Jenny Brodin från Kyrkokansliet - om hans bakgrund, om modern som gav näring åt hans konstnärliga talang och passion. Ordet passion återkommer flera gånger när han beskriver sin drivkraft.

- *Passion* handlar det om, förtydligar Emmanuel, inte prestation. Passion vill mer, passion utvecklar, passion internaliseras.

Tydligt låter Garibay sammanhangen träda fram, ofta med ett kyrkokritiskt budskap. Han pekar på att religion och kyrka, när organisationen blir större än sin idé, kan vara förtryckande i sin uniformitet och auktoritet, motsatsen till befrielse.

- Någoting så enkelt som att följa Jesus har blivit så komplicerat, avslutar Emmanuel. Det står där klart och tydligt i Evangelierna och det borde inte råda något tvivel om att allt handlar om att älska och förlåta, även sina fiender.

Lisa Tegby, kontraktsprost och kyrkoherde i Ålids församling i Luleå stift, har länge deltagit i det offentliga samtalet och är ofta anlitad som debattör och krönikör, även känd som sakkunnig i ledarskapsfrågor i Svenska kyrkan. Hon lärde sig redan i unga år att lyfta blicken och hämta näring och kunskap både i kultur, politik och gudstjänstliv.

Lisa har många förebilder som inspirerar och ger kraft; bl a Nelson Mandela, Ester Lutterman, Dorothy Days - människor som inte försöker vara fullkomliga, som kämpar med alla sina brister och sår och som vet vad försoning innebär. Och visar på att kristen tro handlar om efterföljelse och inte om underkastelse.

- Jag hamnar hos dem som visar att det är möjligt!

Hon frågar sig om vi har missat tillbedjans möjligheter, om vi har tappat bort sambandet mellan den inre katedralen och den möjlighet till rymd och frihet som den ger. Om andlighet har reducerats till att bli ett av många 'intressen' i må-bra-samhället?

- Kyrkan ska vara en plats för lovsång, ärlighet och helighet – men inte stanna vid vackra ord! Och vem har sagt att ord är det enda rätta språket för bön?

- Fördjupa dig i din tro, fira gudstjänst och gå ut och var med i alla möjliga sammanhang där du trivs! Gud behöver din särskilda begåvning och dina intressen. Gud blev människa för att människan skulle bli gudomlig! avslutar Lisa sitt långa och mycket tankeväckande föredrag som också innehöll avbrott för samtal runt borden.

ÅRETS FÖRNYARE 2014

Gotlands kyrkvecka har tillsammans med Kyrkans tidning och Visby domkyrkoförsamling instiftat ett pris, "Årets förnyare i Svenska kyrkan". Priset på 15 000 kr delas årligen ut till en person eller grupp som verkat för en gränsöverskridande och framåtvänd kyrka. Priset vill lyfta fram teologi och kyrkoliv som inspirerar andra och gju- ter nytt hopp i Svenska kyrkan. Årets förnyare 2014 blev församlingspeda- gogen Britt-Marie Frisell, Härnösands stift, för sitt mångåriga arbete med att skapa plats åt unga människors en- gagemang i kyrkan. Britt-Marie Frisell kommer vi att få träffa nästa år!

GOTLANDS KYRKVECKA 2015

Nästa års Kyrkvecka kommer att ha fokus på ungas delaktighet. Hur får vuxna i kyrkan de unga att känna att kyrkan också är deras? Ett annat spår under Kyrkveckan 2015 är det inter- nationella arbetet och vi får besök av läkaren Ingrid Le Roux som har verkat i Sydafrika under lång tid. Hon var läkaren som undersökte Nelson Mandela då han släpptes fri. Detta och mycket mer har vi att se fram emot 6-10 maj 2015. Mer information kommer på sidan www.gotlandskyrkvecka.se

**GOTLANDS KYRKVECKA 2015
6-10 MAJ. BOKA IN!**

Att växa med bibelstudier

Under höstens biskopsvisitation i Hoburgs församling nämndes ofta den bibelstudiegrupp som träffas var fjortonde dag. Den gör ett starkt avtryck i församlingens vardag och betyder mycket för alla inblandade. **Text och foto: Rebecca Kinnander**

Det lyser välkomnande i Öja prästgård den här mörka, ljumma höstkvällen som jag kommit till Hoburgs församling för att delta i bibelstudier. Ett par stearinljus brinner på bordet i salen och stämningen bland de församlade är uppsluppen.

- Vi brukar vara 9 personer, berättar kyrkoherde Walter Wiklund när han hälsar mig välkommen, men några har fått förhinder ikväll så vi blir 7.

Bibelgruppen startades upp för tre år sedan och utöver församlingsbor från Hoburg kommer man både från Burs och Grötlingbo. Walter inleder, som alltid, med bön om den Heliga Andens vägledning och alla stämmer upp i ett högt och tydligt amen. Dagens text är Matteus 20, den om vingårdsarbetarnas lön.

- Tänk att vi inte har kommit längre på tre år påtalar någon skämtsamt men tystnaden lägger sig och Ing-Marie läser verserna 1-16 och alla lyssnar uppmärksam.

- Så skall de sista bli först och de första sist, där

har vi det igen. Det är så revolutionärt, så friskt! Jesus vänder upp och ner på allting.

- Men hur kunde jordägaren göra så här, jag skulle aldrig välja honom som arbetsgivare!

- Men vi måste komma ihåg att det är en liknelse.

- Javisst ja! Men oj, jag tycker det här är svårt.

- "Med onda ögon" i vers 15, det är väl ungefär som "unnslausar" på gutamål, "missunnksam". Varför är vi så ofta missunnssamma mot varandra?

- Det här är ju egentligen samma berättelse som den om den förlorade sonen.

Associationer och tankar spretar åt lite olika håll. En diskussion om orättvisa och avundsjuka tar vid och Walter ger sedan lite historisk bakgrund till det här kapitlet.

- En denar var en dagspenning och motsvarade således det man behövde för att äta sig mätt och få tak över huvudet för en dag. På vingården hade man förmodligen väldigt få anställda men vid skör-

Kyrkeherde Walter Wiklund leder bibelstudiegruppen i Öja församlingshem.

den behövde man mycket folk. Druvorna mognade snabbt och måste skördas innan regnen kom. "Arbetsförmedlingen" var torget där folket fanns.

- Som "Gula gången" vid Slussen på 60-talet!

- Och dagens bemanningsföretag.

- Daglönen var skälig och arbetaren hade rätt till sin lön vid slutet av varje dag men givetvis måste det ha funnits en ständigt malande oro hos daglönearbetare, säger Walter. Bönen Fader Vår handlar faktiskt just om detta, "ge oss idag vårt dagliga bröd."

Den tredje timmen, fortsätter kyrkoherden, det var klockan nio på förmiddagen, tolv den sjätte timmen och 17 den elfte timmen. Man avslutade arbetet när mörkret föll kl 18.

- Det här kapitlet handlar alltså om att den Gud kallar i sista stund, i elfte timmen, har lika självklar plats i himmelriket som den som jobbat hela sitt liv på att komma till himlen?

- Just precis! Eftersom Guds rike är närvarande i varje nu, i varje ögonblick. Det förflutna är oväsentligt - det är i nuet som Gud griper in. Vi föds på nytt i varje andetag.

- Men måste man inte tro? Och vara döpt?

- Rövaren på korset var inte döpt, påminner någon stillsamt. Det är ju det här med nåden ...

- Men rövaren *trodde* på att Jesus var Guds son!

En livlig diskussion om tro, dop, konfirmation och frälsning blossar upp. En av de församlade menar bestämt att man måste vara konfirmerad för att bli fadder. - Hur ska man annars kunna dela med sig av kunskap om kristen tro?

Walter berättar att han i dopsamtal brukar förmedla att något av det viktigaste man som fadder kan

göra är att be för sitt fadderbarn. Det kan betyda väldigt mycket i en människas liv att ha någon som ber för en. Det finns till och med en färdigformulerad bön för faddrar som jag brukar erbjuda och många tackar ja.

Samtalsklimatet är påtagligt tillåtande och man visar stort tålamod. Några pratar mycket, andra mindre men man lyssnar, bejakar, ifrågasätter och vågar tänka högt och fritt. Men det som slår mig mest är den glädje som genomsyrar kvällen. En glädje som omsluter både ett stort allvar och mycket humor och jag tänker att glädje måste vara människans naturliga tillstånd. När vi vågar släppa taget om vårt eget knutna jag och i tillit låter Livet strömma så fylls tillvaron av villkorslös glädje.

Man påtalar den personliga utveckling och det växande som har skett i gruppen. Walter instämmer och betonar att det givetvis även gäller honom och att han väldigt ofta får inspiration till sina predikningar just i de här samtalen.

Upprymda av kvällen och det glada budskapet skiljs vi åt för kvällen och jag förstår att man redan ser fram emot nästa gång. Walter ber mig påminna om att det här är en öppen grupp så det är bara att komma! De träffas varannan tisdag, ojämna veckor, i Öja församlingshem. Sista gången för terminen är den 2 december, men sen drar vi igång igen i januari. Välkomna!

***"Det förflutna är
oväsentligt - det är
i nuet som Gud
griper in. Vi föds
på nytt i varje
andetag."***

Hur mår vi i dag egentligen?

Intervju med legitimerad terapeut Björn Sundström, Previa, som kan blicka tillbaka på 35 år i yrket. **Text: Lars Bäckman**

Hur mår vi egentligen?

- Ser jag tillbaka så är det ett ord som slår mig i dag; prestation. Vi ska prestera hela tiden. Det kravet har ökat. Det gäller både i arbets- och familjelivet, förklarar Björn Sundström.

Men det är inte bara arbetsgivaren som "hejar på" och ställer högre krav, utan kanske framförallt är det vi själva.

- Vi stressar betydligt mer i dag än för bara 20 år sedan, och många lägger allt mer skuld på sig själva om de inte hinner med, konstaterar Björn, som framförallt träffar människor som har ett arbete och flertalet i tjänstemannaposition.

- Vi ställer också allt högre krav på oss själva. Samtidigt är arbetslivet i dag friare. Du har som anställd ett större ansvar för hur du lägger upp ditt jobb och disponerar din tid. Tycker du samtidigt att det är kul så är risken ännu större att det kan leda till utbrändhet.

I dag förknippar vi våra arbeten i allt större grad med vår identitet. Att ha mycket att göra är ett mått på att man är duktig och viktig.

- Jag ser att sjukskrivningarna återigen ökar med diagnoser som är typiska för utbrändhet. Enorm trötthet och svårt att fokusera är två varningsklockor. Jag skulle nog vilja säga att sömnproblem är vår tids folksjukdom, menar Björn och ser en förklaring i att vi i dag alltid är tillgängliga, vilket gör att vi aldrig skapar de där mellanrummen som vi så väl behöver. Det är i mellanrummen vi återhämtar oss. Det är också där kreativiteten finns.

Tystnad, enkelhet och kravlöshet, sådant behöver vi mer av. En lång semester är en återhämtning, men vi

kopplar inte av i dag så som vi gjorde förr på semesterar och ledighet. Vi avbryter någon dag, åker in och arbetar, eller håller oss uppdaterade via våra datorer och telefoner, svarar på mail och läser sådant som hör till jobbet. Det innebär att vi inte får den nödvändiga återhämtningen som vi så väl behöver.

- Stress är inte farligt i sig, bara man kan återhämta sig. Vi klarar av stress, men inte kontinuerligt.

Familjelivet ser annorlunda ut i dag. Vi ställer större sociala krav på oss själva, att man ska umgås

Familj, karriär och umgänge;
det funkar inte alltid ihop.
Foto: Jim Elfström, IKON

och ordna middagar på ett sätt som inte förekom för 40-50 år sedan. På Facebook redovisas sedan vad man har gjort och vilka man har umgått med. Det blir beviset på att man är lyckad.

- Unga föräldrar gör inte avkall på sina tidigare behov av umgänge och karriär när de bildar familj. Sådant kom förr i andra hand. Nu fortsätter man som vanligt och då går inte ekvationen ihop. Det är det här som är livspusslet, konstaterar Björn som träffat många unga föräldrar med allt för välfyllda kalendrar.

Björn sammanfattar samtalet med att konstatera att prestation, förändrat familjeliv och rädslan för allvaret är nog tre typiska tendenser i vårt liv just nu.

- Vår tids rädsla för allvar, skrev filmaren Roy Andersson om för länge sedan. Möten blir allt för ofta förflackade och ytliga. Vi vågar sällan gå ner på djupet. Vi måste få vara ledsna, oroliga och kunna visa ilska, rädsla och inte minst, glädje. Det fördjupar en relation med familj och vänner.

Visst behöver vi våra datorer, telefoner och sociala medier och det är bra att vi är tillgängliga. Men det här är för många ett problem, ett gissel.

- Det finns en rörelse nu bland yngre, ja de som är födda på 1980 och 90-talet och därmed uppväxta med internet och sociala media, att de nu väljer bort att ständigt vara uppkopplade och uppdaterade på vad som händer och sker. Det är ett gott tecken!

Björn säger att han hos många ser en längtan att få vara och verka i ett lugnare sammanhang. Att helt enkelt få vara i fred. Ett sökande. Det är en öppning för att släppa in en tro, något som rymmer i ett mellanrum. Det kan också vara något helt annat, något kreativt som inte ställer höga krav på oss själva.

Några tips för att må bättre 2015!

- Fundera på vad som egentligen är viktigt för dig. Då tror jag inte att jobbet kommer att komma i första hand.
- Våga ta ett steg i den riktning som du då anar.

Björn Sundström har arbetat i 35 år som terapeut.

- Återhämtning är A och O. Allt ifrån bra sömn till att koppla av på kvällar och helger. Ta en semester utan ditt ordinarie arbete. Låter kanske självklart, men så är det inte.
- Våga gå in på allvarliga ämnen, visa dig glad och ledsen. Det fördjupar umgänget och du mår bättre.
- Och till sist, det finns tyvärr sällan några snabba vägar tillbaka om man har hamnat i depression eller utbrändhet. Det tar kraft och tid, så förebygg genom att leva rätt! avslutar Björn Sundström samtalet med.

Ett boktips! Hantera din stress av Giorgio Grossi

Det finns massor av böcker med tips och råd om hur du ska kunna må bättre. Men i Giorgio Grossi bok så ingår ett effektivt 10-stegsprogram mot stress. Det gör den klart användbar!

I Hantera din stress med KBT, ger stressforskaren Giorgio Grossi de praktiska färdigheterna som krävs för att kunna stressa mindre, vara

mer närvarande eller bara ta det lugnare. Det är inte så svårt. Prova. Då har man kommit en bit! KBT betyder förresten Kognitiv beteendeterapi och är i dag en snabb och ofta förekommande terapiform som erbjuds bland annat på våra vårdcentraler.

HALLÅ DÄR!

Maria Södling, samordnare för samhällskontakter och projektansvarig för Svenska kyrkan i Almedalsveckan.

Är du nöjd med årets vecka?

- Almedalsveckan är ett fantastiskt tillfälle att få lyfta viktiga frågor och att delta i det offentliga samtalet. I våra egna seminarier och genom att medverka i andras program kan företrädare för Svenska kyrkan påminna om att politik är större och mer långsiktigt än plånbok, skatter och andra dagsaktualiteter, menar Maria.

Hon fortsätter med att konstatera att politik handlar om att bidra och att ta ansvar - för social sammanhållning, barn och unga, kommande generationer och planetens framtid. Det här är också något som åskådliggörs genom tältet vid Hamnplan och genom tältet Varannan vatten vid Österport.

- Svenska kyrkan är en bred kyrka och också vårt engagemang under politikerveckan är brett och varierande. Det skulle aldrig kunna komma till stånd om vi inte samverkade - Visby domkyrkoförsamling, Visby stift och nationell nivå.

Maria är nöjd med veckan. Det här samarbetet är en förutsättning för att Svenska kyrkan ska kunna träda fram som en organisation, en avsändare. Och det är avgörande för att vi ska kunna bli en röst som hörs och som man vill lyssna till - också sommaren 2015!

HALLÅ DÄR!

Richard Wottle, stiftsprost, Visby stift.

Vad är på gång just nu?

HALLÅ DÄR!

Jakob Tronêt, kyrkoherde i Stenkumla församling som disputerade den 17 oktober vid teologiska institutionen vid Uppsala universitet.

Din doktorsavhandling heter "Förverkligad katolicitet. Max Thurians syn på vägar till kyrkans enhet", vad handlar den om?

- Mycket förenklat så skulle jag kunna säga att det jag forskat om är hur protestanter och katoliker kan finna en större enhet, berättat Jakob Tronêt.

Utgångspunkten har varit den schweiziske 1900-talsteologen Max Thurian och hans teologiska författarskap. Thurian var munk i klostret Taizé i Frankrike, ett kloster som många svenskar, inte minst ungdomar, också från Gotland, har besökt.

- Thurian menade att kristna som lever i splittring kan inte ha en större längtan än att en dag vara en enda kyrka, förklarar Jakob.

Opponent vid disputationen var professor Ola Tjørhom, Stavanger.

- Redan nu laddar vi upp för det stora präst- och diakonmötet i augusti 2015. Då är det sex år sedan vi senast samlade alla Visby stifts präster och diakoner till överläggning med biskopen. Det innebär att ett 60-tal medarbetare från Svenska kyrkan i utlandet, SKUT, kommer till Visby och så klart alla från Gotland. Under våren kommer vi bland annat att arbeta med den bok som ska vara underlag för samtalen under de tre dagarna.

Visby stift har även börjat planera för reformationsjubiléet 2017. Då vill vi uppmärksamma det som är livskraftigt och framtidsinriktat i det reformatoriska arv som vår lutherska kyrka bygger på. Det finns att göra med andra ord!

Tävling

VAR FINNS DESSA KULTURSKATTER?

Vilken kyrka är förknippad med bilderna?

Här nedan hittar du några ledtrådar.

1. En av våra tre asylkyrkor som omnämns i Gutasagan.
2. Kyrka med en ovanlig form på tornet, formen återfinns även på en ruin i Visby.
3. En kyrka som kraftigt byggdes om sekelskiftet 1800/1900 under ledning av Axel Herman Hägg som inspirerats av nygotik i England.
4. En av de kyrkor som ligger vackrast belägen, en klövsadelkyrka som delvis är inklädd av murgröna.
5. En av Gotlands mest välbevarade medeltida interiörer med runinskrift som i översättning betyder ...gjorde denna kyrka, Hägmund med fyra ök och Liknvid med två ök och Hägvid med ../ Botvid med ett ök och Agnmund Liknvid med ett ök och Fargair med två ök, Rolaik ../ med ett ök och Johan med två ök och Hägvid ../ med med ett ök och Sigulv med två ök och Rodvald med ett ök och Ronvid med två ök och Hallvat med ett ök. Och allt det folk, som här haver arbete haft, både nämnt och onämnt, då misskunne dem Gud, både levande och döda.

Skicka ett mail till Lars Bäckman, senast 1 mars.
Bland rätt svar lottar vi ut boken;
TUSEN ÅR TILL
Glimtar från kulturarvet i Svenska kyrkan.

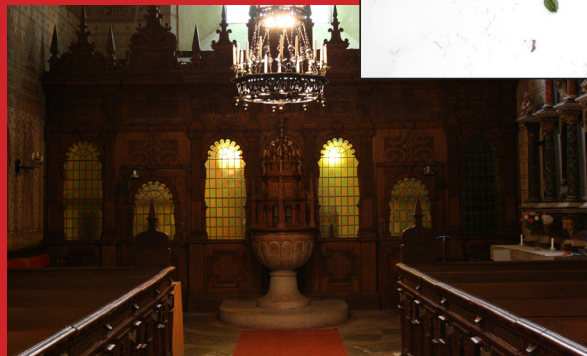
lars.backman@svenskakyrkan.se

LYCKA TILL!

Bilder och ledtrådar har Rebecka Svensson, siftingsantikvarie, tagit fram.

2.

3.

4.

5.

En vardag i en landsortsförsamlings liv

Vad gör en präst en vanlig vardag? Har arbetet förändrats och vad tror de kommer att ske?
Sofia Lilly Jönsson, chefredaktör på Evangelium, åkte ut till Eskelhem och Klinte pastorat.
Träffade präster och klockare.

Vall kyrka, en gråmulen eftermiddag i oktober. På psalmtavlan står 249 och 297 - Blott en dag och Härlig är jorden.

En gång gjorde Monika May en helgmålsbön i tv. Då stod hon vid dopfunten i Vall kyrka och talade om alla generationer Vallbor som blivit döpta där. Nu är det begravning. Dopfunten med sina bleknade färger står här i mitten av altargången.

Kyrkan är beständig. Den ska bara vara där, igenkännelig från tid till tid. Så känner många människor inför kyrkan, och det är ofta den egna sockenkyrkan man känner för mest.

Mörckklädda anhöriga och vänner som tagit ledigt från arbete och skola sätter sig i bänkraderna. En liten medeltidskyrka fylls rätt fort.

Monika är kyrkoherde här i Eskelhems pastorat som Vall tillhör. Nu talar hon om allt de delat tillsammans under livet, de som sitter här i kyrkan och den som gått bort.

– Det är en rikedom som döden inte kan ta ifrån er.

Tidigare under dagen har Monika och jag ätit lunch i hennes kök. På förmiddagen har vi träffat Gotlands kristna råd i Katolska kyrkans församlingshem. Rådet har planerat inför Kyrkornas globala vecka i november, men det ekumeniska arbetet lockar inga yngre representanter och det går trögt att få med fler. Varför det är så vet hon inte riktigt.

– Förändringarna i vår tid går så snabbt, säger Monika eftertänksamt och rör i kastrullen med tomat-soppa.

Vi har träffats för att tala om landsbygdsförsamlingen och förändringarna idag. Allt man hör om urbaniseringen, de övertaliga kyrkobyggnaderna och gudstjänster som nästan ingen kommer på låter som att det är rätt jobbigt att arbeta i kyrkan på landet.

En terapeutisk regel är att det första man måste

göra när man vill förändra något för framtiden är att se sanningen i vitögat om hur det är nu. Därför frågar jag rakt ut om det finns en känsla av uppgivenhet på landsbygden.

– Oro skulle jag säga, säger Monika och ser mig i ögonen.

Jag känner att hon inte vill tala om att ge upp.

Ändå är det vad många från landet gjort när de flyttat därifrån. Generationer har lämnat landsbygden för staden, och nu avfolkas också småstäderna de flyttade till: Sandviken, Lindesberg, och Vimmerby är exempel på orter som bara har en konstruerad inflyttning av Migrationsverkets asylsökande att hoppas på.

Monika May, kyrkoherde i Eskelhem.
Foto: Lars Bäckman

Gotland är lite speciellt eftersom det är en ö, men inte heller i Visby sker befolkningsökningen som regionen hoppats på.

Monika talar om bönderna i Eskelhems pastorat. Det är svårt att klara småbruken nu.

Det har jag hört tidigare. På valdagen talade jag med en mjölkbonde som berättade att säljpriserna har sjunkit med 40 % bara sedan i våras. Arla är en internationell storaktör nu och marknaden är känslig. Därför kan svenska mjölkbönder krisa trots att svenskarna köper fler mejeriprodukter än någonsin tidigare - den klassiska mjölken, filen och grädden har ju utökats med olika yogurthar, gräddsåser och den senaste flugan kvarg.

För Svenska kyrkan gäller en liknande paradox. Den är fortfarande landets största organisation med en majoritet av befolkningen som medlemmar, men kyrkan befinner sig ändå i någon slags kris. Eller, för den som inte gillar det ordet, förändringsprocess.

Jag frågar Monika hur hon tycker att saker har förändrats under hennes snart 25 år som präst.

– Det finns några som är helt anti till kyrkan, och det är faktiskt lite nytt, säger hon.

Många idag har längre inga egna erfarenheter av

kyrkan, men de har minsann hört hur det är, eller läst eller sett på film.

Kyrkan kan möta denna skepsis genom att tona ner sig - eller genom att göra en offensiv.

I Eskelhem drömmer man om att starta äldreboende.

– Kyrkan borde vara en samhällsaktör på landsbygden, för det har kyrkan alltid varit. Jag tänker bara på hur ordet "lasarett" kommer från namnet Lasaros.

Det var han som Jesus tog tillbaka till livet efter fyra dagar i graven, när hans lemmar redan ruttnat och luktade illa. Ett mirakel.

– Jag menar inte att jag vill tillbaka till 1800-talet, men ibland tänker jag att vi har blivit så specialiserade. Vi har fått en liten, andlig bit att sköta men kyrkan måste också vara kropp.

Monika skrattar och håller upp en osynlig legobit mellan tummen och pekfingeret.

Att kyrkan ska vara kropp betyder för Monika bland annat att kanske driva "kyrkans hemtjänst". Det måste inte vara någon jätteverksamhet. Platser på äldreboenden är en bristvara över hela Gotland,

Helen Nyroth och Erik Tibell besöker Åvallegården. Foto: Sophie Malmros.

och för de gamla betyder det mycket att få bo kvar på hemorten.

Dagarna före vårt möte har det precis publicerats en utredning om Svenska kyrkans fastigheter. Mannen bakom strukturutredningen för Svenska kyrkan, Lars Johnsson, har fått i uppdrag att se över fastighetsbeståndet över hela landet. Sälj fastigheterna som inte genererar hyresintäkter, så kan Lars Johnssons slutsats sammanfattas.

Jag frågar Monika vad hon tänker om det.

Hon funderar. Hennes sprudlande sätt verkar ha tyglats av eftertänksamheten som kommer med yrket.

– Det är trots allt 500 års investeringar som sitter i de här husen. Jag vet en ekoteolog, Per Larsson, som menar att folk inom kort kommer att behöva flytta tillbaka till landsbygden från städerna. Kyrkan lär behöva sina fastigheter då.

Samtidigt som hon är pragmatisk - ”husen är ju inte kyrkans kärnuppgift” - så vill hon inte vara kortsiktig. Framtiden måste mötas med investeringar, kanske andliga och sociala mer än ekonomiska, så förstår jag Monika May och hennes tankar om landsbygdskyrkan idag.

Några dagar senare befinner jag mig ett par mil söderut. Idag ska Helén Nyroth, komminister i Klinte pastorat, för första gången hålla tacksägelsegudstjänst på äldreboendet där.

Elva döda, elva ljus plus ett för dem vars namn vi bara säger inom oss. Kantorn Erik Tibell tänder ljusen och sätter dem i en urna med sand. Tacksägelsen på hemmet känns självklar och värdig, en stund för vännerna som gått bort under året.

Inne på församlingshemmet möter jag Kent Österdahl, kyrkoherden. Hans bakgrund i Klinte sträcker sig tjugo år bakåt i tiden.

Han är en generös person, det känner man. På väggen hänger en almanacka med bilder på kyrkor som jag stannar till och tittar på. Genast börjar Kent rota i ett skåp och får fram en till: – Du får den! Jag köpte en för mycket.

Hemma bläddrar jag i almanackan. Blicken fastnar vid Västra Vrams kyrka, en stor och ståtlig Skånekyrka i aprikos. I mitten av 1800-talet revs medeltidskyrkan på platsen, står det bredvid fotot. Den hade blivit för liten. Drygt hundra år senare är den nya kyrkan i stället nästan alltid för stor, och man

har fått minska antalet sittplatser för att återskapa intimiteten.

”Vad hjälper det en människa att vinna hela världen om hon får betala med sitt liv? Med vad skall hon köpa tillbaka sitt liv?”. Jesusorden från Markusevangeliets åttonde kapitel står under bilden som ett tecken att tyda, sådär som bibelorden alltid verkar handla om något annat när man hör dem i kyrkan.

Helén och Kent delar på tre tjänster och man märker utan att de säger det rakt ut att det har börjat

Kyrkoherde Kent Österdahl, Klinte pastorat.

kännas slitigt. Församlingsbornas kärlek till den egna sockenkyrkan har sina avigsidor också, säger Kent som menar att folk borde kunna åka en bit för att gå på grannförsamlingens gudstjänster. Då skulle man vara fler tillsammans i mässan.

Sockenbornas kärlek till sina kyrkobyggnader är något positivt. Kent Österdahls egna vackra fotografier på kyrkor som sitter uppe på väggarna här vittnar om att han också känner så.

Stiftsadjunkten Richard Wottle har föreslagit att man skulle kunna bygga ett antal helt nya och funktionella byggnader för all verksamhet och använda de gamla kyrkorna för kyrkliga handlingar som dop, vigslar och begravningar.

– Han var kyrkoherde i Östergarn när han sa det, så han vet vad han talar om, tillägger Kent.

Det ger förtroende när man vet vad man talar om - det vill säga delar förutsättningarna med folket på bygden. Jag frågar Helén om det hjälpte när hon kom till pastoratet för några år sedan att hon var gotlänning, och hon säger att det är så.

– Vi bor på orten och vet själva vad det innebär. Det går du miste om när du centraliserar, säger Helén.

Det finns uråldriga klyftor mellan stad och land, och de har inte minskat i vår tid.

– Jag tror att den stora skillnaden mellan stad och land är hur prästen lever sitt liv, funderar Kent. I stan har man sitt arbetsschema, fler begravningsmen färre gudstjänster. Det finns ett schema här på landet med men verkligheten spräcker det. Man kan inte stänga dörren när någon kommer och ringer på.

Kan kyrkan vara en profetisk röst på orten, frågar jag. O ja, svarar Kent.

– Du vet kanske vem Staffan Beijer är, kyrkoherden i Roma? När man lade ner sockerbruket där var han den drivande kraften emot nedläggningen. Då var jag stolt över att tillhöra Svenska kyrkan.

Jag nickar: han hade ju kunnat säga att kyrkan inte tar ställning.

– Ja. Och nedläggning blev det ju ändå. Men det hade betydelse för dem som bor där att kyrkoherden var med och sa ifrån.

Både Helén och Kent bor i varsin av pastoratets prästgårdar och snart ska en pastoradjunkt flytta in i den tredje. Det känns hoppfullt med en ny kollega, och viktigt att hon vill komma och leva med församlingen.

Mitt besök på landsbygden är däremot över för den här gången. Prästerna som jag har träffat både står i en tradition som de vårdar och är beredda att göra ganska radikala förändringar - som att driva äldreboende eller bygga nytt och sammanlysa över församlingsgränserna.

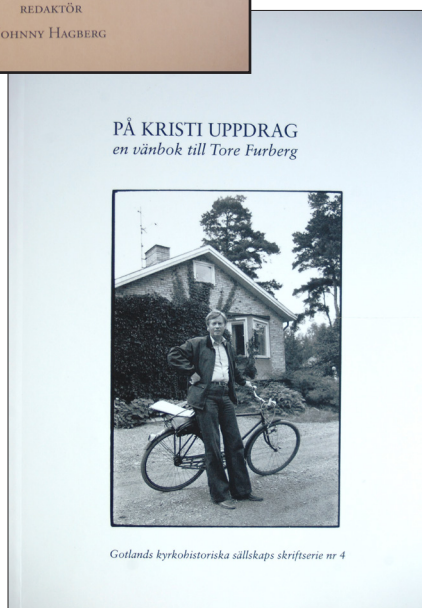
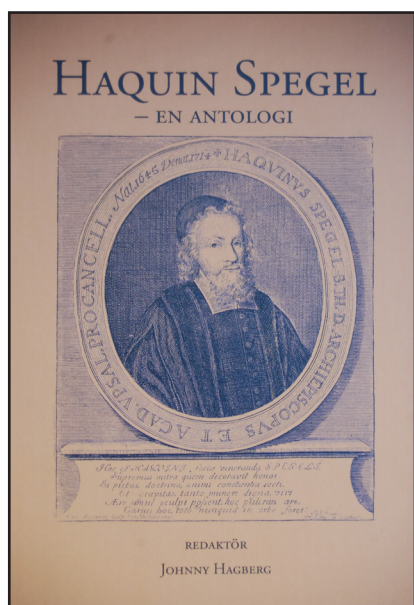
Jag tänker att det som krävs är att man funderar över vad som krävs. För det behövs i sin tur mod, självkritik och kunskap. Inte minst modet att inte driva på förändringar för förändringars skull - för efterfrågan på det beständiga som kyrkan står för kan komma tillbaka snarare än man tror.

Som när jag frågar Kent och Helén om skolan har stängt dörren för kyrkan här, som man har hört om på andra platser i landet.

– Jo... skolan var nog stängd ett tag. Men den har börjat öppna sig igen!

De skrattar. Om man håller ut så blir det som varit ute snart inne igen.

Klinte kyrka i vinterskrud. Foto: Sophie Malmros.

Tore Furberg och Haquin Spegel - Två nya böcker från Gotlands kyrkohistoriska sällskap

Haquin Spegel och Tore Furberg uppmärksammas i två olika publikationer under 2014.

Haquin Spegel - En antologi. Haquin Spegel, 1645-1714, ärkebiskop och biskop i Skara och Linköpings stift. På Gotland hade han tjänst som superintendent. Fyra stiftshistoriska föreningar har gemensamt gett ut en bok om denne färgstarka teolog. Den 17 april 2014 var det 300 år sedan han avled i Uppsala. Boken är därmed en slags jubileums- och minnesbok över denne betydelsefulla och mångfacetterade biskop.

På Kristi uppdrag - En vänbok till Tore Furberg. Tore Furberg var biskop i Visby stift mellan 1980 och 1991. Till hans 90-årsdag publicerades denna bok som visar på hans livsgärning som varit viktig inte bara för Visby stift utan för Svenska kyrkan som sådan, främst genom hans engagemang för mission och ekumenik.

Gotlands kyrkohistoriska sällskap bildades 2009. Syftet är att väcka intresse för kyrkohistoriska studier. Under åren har ett antal böcker och skrifter getts ut, seminarier och föreläsningar genomförs regelbundet. Sällskapet har också gett stöd till andra publikationer.

Hela listan hittar du på:
www.svenskakyrkan.se/visbystift/gotlandskyrkohistoriska_sallskap

HALLÅ DÄR!

Bimbi Ollberg,
stiftsadjunkt, Visby stift.

Du har blivit utsedd till
ersättare i Centrala etik-
prövningsnämnden.

Vad innebär det?

- Det är framförallt på mandatet att jag är präst som jag får representera de så kallade allmänna intressena och alltså inte forskardelen, säger Bimbi Ollberg.

Centrala etikprövningsnämnden arbetar med prövning kring olika forskningsprojekt som handlar om forskning och människor. Den har också tillsyn över att etikprövningslagen följs.

- Det känns jättespännande och klart intressant, säger Bimbi Ollberg. Etikfrågor och människor är ett av mina intressen, så det här passar utmärkt. Vi kommer att sammanträda ca en gång i månaden.

En enda vision för en gemensam kyrka

Kyrkornas världsråd arbetar långsamt, men långsamtheten öppnar också möjligheter som en otåligare organisation skulle missa. Trettio år efter det att dokumentet Dop-nattvard-ämbete (mer känt som BEM-dokumentet efter sin engelska titel Baptism-Eucharist-Ministry, eller Lima-dokumentet efter platsen där det 1982 antogs) började sin viktiga vandring genom medlemskyrkorna i ett försök att stärka dessas sakramental identitet kommer nu ett nytt dokument, som mycket väl kan få en motsvarande betydelse. Kyrkan på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift heter det och handlar alltså om vad kyrkan är och vad hon bör göra för att bli det hon är. De mångåriga samtalen många kyrkor emellan – också den romersk-katolska som visserligen inte är medlem i Kyrkornas världsråd men väl i Faith and Order-kommissionen, som framställt denna skrift – har inte resulterat i någon form av för medlemskyrkorna bindande överenskommelse utan istället i vad man kallar ett ”konvergensdokument”. Det innebär, att de olika kyrkornas ståndpunkter i centrala frågor finns noggrant redovisade men på ett sådant sätt, att om linjerna dras ut mot framtiden så anar läsaren att de förr eller senare kommer att mötas, eller åtminstone snudda vid varandra.

Det förnyande med detta dokument kanske inte faller i ögonen vid första anblicken, därtill är språk och terminologi alltför försiktigt hållna, men det råder knappast något tvivel om att också denna skrift, likt BEM-dokumentet, kan komma att få ett mycket stort inflytande för de enskilda medlem-

skyrkornas (däribland givetvis Svenska kyrkans) förståelse av sig själva som lokala traditioner inom den enda kyrka som egentligen finns: Jesu Kristi kyrka.

Den svenska översättningen finns i Sveriges kristna råds skriftserie och går att beställa i pappersformat eller gratis ladda ner som pdf från www.skr.org.

Richard Wottle

Ett enkelt dokument, men så viktigt.

Ett vanligt bokbord berättar

Innanför porten i våra kyrkor står nästan alltid ett bokbord. Ett bokbord säger så mycket. Är det någon som välkomnar dig till kyrkan? Finns det något att berätta om kyrkan och om kristen tro? Har de några aktiviteter här? Är barn välkomna? Titta på denna bild och se hur mycket ett bord innanför en kyrkport faktiskt berättar.

Hur ser det ut i din kyrka?
Vad berättar det bokbordet?

HALLA DÄR!

Wiveka Schwartz.
Medeltidsveckan 30 år
2014. Du var med och
startade det hela.

Hur ser du på det and-
liga innehållet i veckan?

- Det är en relevant fråga. Att Medeltidsveckan har överlevt i 30 år beror på att det finns en andligt kyrklig bas som veckan vilar på. Från början hette projektet "Medeltidsmänniskans liv och tro". Då var det Sveriges kyrkliga studieförbund som låg bakom arrangemanget. Vi började faktiskt redan 1983 med att uppmärksamma Franciskanerordens verksamhet på Gotland med mässor, teater, musik och medeltidsmiddagar. Det blev upptakten. Året därpå 1984 arrangerades den första medeltidsveckan. En heldag om medeltidsmänniskans tro var en av förberedelserna inför veckan.

- Medeltidsmänniskans liv byggde på andlighet. Sedan starten 1984 har vi alltid arrangerat uppskattade och välbesökta morgonböner på söndagarna under medeltidsveckan. Men förutom det har vi också alltid arrangerat ekumeniska gudstjänster, föreläsningar, bröllop och andra arrangemang knutna till kyrkan, berättar Wiveka entusiastiskt. Kyrkan har en självskriven plats under medeltidsveckan. Alla våra kyrkoruiner, och inte minst 92 medeltida levande kyrkor på landsbygden, är ett bevis på detta.

Två nya präster på Gotland

Den 1 december börjar Janne Manni som komminister i Roma pastorat. Han ska ansvara för Barlingbo församling. Janne kommer närmast från Masthuggets församling. Janne är prästvigd 2001 och är 39 år gammal.

- Gotland är lagom exotiskt. Vi har varit där på semester ett antal gånger, och vi ville båda två till landet. Ja, så såg vi annonsen, jag sökte tjänsten och träffade Staffan Beijer, då hade vi redan bestämt oss, säger en förväntansfull Janne Manni, när Gårdskorset når honom på telefon för en kort intervju.

Till Garda församling kommer en gammal Got-

HALLÅ DÄR!

Elisabeth Sjölander,
tidigare Alva, Hemse,
Rone församling. Nu ny
domkaplan i Visby dom-
kyrkoförsamling.

Vad gör du nu?

- Just nu är vi mitt i förberedelsen för regnbågsmässan och stiftsdag för konfirmander. Jag är konfirmand- och ungdomsansvarig men även kaplan i domkyrkan. Jag trivs med tjänsten som är mångsidig och kreativ. Jag tycker om att arbeta i team och min närmaste medarbetare är Pia Toftenius, vi driver många spännande frågor kring barn och unga. Nu ligger vi i startgropen för att lansera Barn-domen.

HALLA DÄR!

Anders Ahlin, Visby
stifts nyutnämnda
EU-ambassadör och
förstås, ekonom på
stiftskansliet.

Vad innebär det?

- Om du har funderingar på projekt som kan falla inom ramen för EU, och naturligtvis, knyter an till kyrkans verksamhet, kontakta mig, säger Anders Ahlin. Anders har fått en tredagars utbildning och har bra kontakt med Ekumeniska EU-kontoret, så han kan en del. Exempel på områden som kyrkan kan söka pengar inom är Landsbygdsutveckling. Där ryms mycket och borde vara angeläget för Gotland. Andra områden är kompetensutveckling, kultursamverkan och regional-samverkan. Hör av er!

landsbekant. Det är Benny Helgesson som har fått tjänsten som kyrkoherde. Benny är 60 år och prästvigdes 1984 i Visby domkyrkoförsamling. Han har arbetat bland annat i Sigtuna, men nu senast som kyrkoherde i Västerhaninge. Nu kommer Benny tillbaka till Gotland och börjar sin tjänst den 1 december. Vi välkomnar dem båda!

Nya ansikten i Visby stift

Text och foto: Lars Bäckman

Från vänster: Emil Stenhammar, Jens Pettersson, Matilda Larsson, Helena Stenhammar, Karin Hansson, Kenneth Marshardingz, Åsa Mellqvist, Båt Lena Ekman och Birgitta Pirhonen.

Emil Stenhammar är kyrkoherde i Burs pastorat. Det har han varit sedan i augusti i år. Emil arbetade dessförinnan i Rönö församling strax utanför Nyköping.

- Vi hade varit på Gotland många gånger och att flytta är att utvecklas, så att komma till Visby stift efter sex år i Sörmland, är ett nytt steg, berättar Emil. Tidigare arbetade han i Stockholm, där han också är prästvigd.

Jens Pettersson är präst i Fole, Norra Gotlands pastorat. Att han är göteborgare behöver man knappast tvivla på när man hör hans dialekt. Men han är prästvigd i Uppsala och har arbetat många år i Domkyrkoförsamlingen i Stockholm. Där har han bland annat arbetat med "soppkyrkan" i Klara. På Gotland har han varit sedan i vintras i år.

Matilda Larsson är klockare i Burs sedan i maj i år. Hon bor i grannsocknen Lye. Att vara klockare är att vara kyrkovaktmästare och att arbeta med allt från trädgård och fastighetsskötsel, till att iordningställa och delta vid gudstjänster och mässor.

Helena Stenhammar är sedan den 1 oktober anställd som utbildningssamordnare, sekreterare med mer på Visby stiftskansli. Hon är gift med Emil och de bor följaktligen i Burs präktiga prästgård. Helena var innan Gotlandsflytten präst i Tystbergabygdens församling utanför Nyköping.

Karin Hansson vikarierar som präst i Gothem. Karin har arbetat i Århus i Lunds stift fram till 2010. Då flyttade familjen till Kina där maken arbetade. Men sedan i våras så är det alltså Norra Gotlands pastorat som gäller.

- Egentligen var det en ren slump att det blev Gotland. Jag såg en annons i Kyrkans tidning och vi skulle flytta tillbaka till Sverige. Gotland och tjäns-

ten lockade! Förklarar Karin, som numera bor med sin man i Gothem, var annars!

Kenneth Marshardingz började i januari i år som kyrkogårds- och fastighetschef i Norra Gotlands pastorat. Han har haft liknande arbeten i Dalarna och Uppsala stift under de senaste 20 åren. Gotland har funnits med i alla år, släkten kommer härifrån. Nu bor de i Björklunda, Burgsvik och driver pensionat.

Åsa Mellqvist är expeditionschef i Norra Gotlands pastorat. Hon började sin tjänst 1 januari i år. Åsa bor i Dalhems prästgård och är alltså gift med Per som är kyrkoherde i församlingen. Familjen flyttade från Stockholm där Åsa arbetade på pastorsexpeditionen i Danderyds församling.

Båt Lena Ekman är sedan i maj i år präst i Othem-Boge, Norra Gotlands pastorat. Hon lämnade en kyrkoherdetjänst i Lima, Transtrand i Dalarna.

- Jag hade varit på Gotland en enda gång och visste inte särskilt mycket om ön, men ville göra något nytt, berättar Båt Lena. Maken tog över blomsteraffären i Slite och nu bor de i den på medeltida grund vilande prästgården i Othem.

Båt Lena? Jo Båt det är gårdsnamnet på hennes mans släktgård vid Siljan. På traditionellt "dalavis" så lägger man till det på förnamnet.

Birgitta Pirhonen är präst i Stenkyrka, Norra Gotlands pastorat. Birgitta började arbeta 1 februari 2014. Hon kommer från Småland, men de senaste sex åren har hon arbetat som präst i Tornedalen. Nu bor hon i Stenkyrka prästgård.

- Jag hade aldrig varit här tidigare, men var nyfiken på Gotland och ö-lvet, berättar Birgitta.

ANSLAGSTAVLA

KÄN VI HJÄLPAS ÅT ATT LINDRA NÖD FÖR VÄRLDENS BARN?

Diakon Ingrid Gahne säljer originalakvarellerna med motiv av Gotlands stigluckor till förmån för Världens Barn. Pris 700 kr per tavla, ramade och klara. Kontakta Ingrid Gahne, tel: 0498-219986, mobil: 073-0659224

TEOLOGISKA SEMINARIER VÅREN 2015

Helge Andshuset
08.30 Mässa i domkyrkan
09.15 Kaffe
09.45 Seminariet börjar

12 februari Biskop emeritus Jonas Jonson om Nathan Söderblom

19 mars Kyrkoherde Jakob Tronêt om sin doktorsavhandling "Förverkligad katolicitet: Max Thuriens vägar till kyrkans enhet".

23 april Mikael Kurkiala "På spaning efter den tid som är".

MEDIABEVAKNING

Varje dag kan du få ett utdrag av nyheter som rör tro, religion och kyrkofrågor i allmänhet. Vi prenumererar på nyhetsbevakning via Retriever. Lars Bäckman gör ett urval och skickar via mail till dig. Gratis!

Vill du vara med?
Skicka ett mail till:
lars.backman@svenskakyrkan.se

Klockarträffar

27 januari kl 12.00-16.00

En guidad tur i Muséets magasin med bl a kyrkliga inventarier.
Lunch och kaffe.

19 maj kl 09.00-16.00

Kyrkexkursion i Norra Gotlands Pastorat med information om dess organisation. Med lunch och kaffe.

Spindelnätet

16 februari 13.30-16.00

Alexanderteknik, Helge Andshuset

13 april 13.30-16.00 forts.

Alexanderteknik, Helge Andshuset

Boka även höstens datum

14 september och 9 november.

MUSIKER

23 januari kl 9-16 Barnkörmetodik med Birgitta Mannerström Molin

29 januari kl 9-12 Frukostmöte Helge Andshuset, med Bertil Wessman. Ta med ett körstycke som ni vill dela!

5 mars KMR Årsmöte i Klinte

13 mars kl 9-16 forts Barnkörmetodik med Birgitta Mannerström Molin

26 mars kl 9-12 Frukostmöte i Bro kyrka, Örjan Herlitz och Jakob Tronêt om "Kören i det liturgiska dramat"

23 april Ung och spännande organist Lisa Oscarsson om "Annorlunda orgel" (mer info kommer över e-post)

4-5 maj, Teologi för musiker, med övernattning (mer info kommer över e-post)

8 juni Sommarfest (mer info kommer över e-post)

KALENDARIUM 2014-15

DECEMBER 2014

7 Mottagning av ny kyrkoherde
i Garde, Benny Helgesson
9 Egendomsnämnd
11 Diakonträff
17 Stiftsstyrelse
17 Domkapitel

JANUARI 2015

13-15 Fortbildningsdagar för
präster och diakoner
23 Barnkörmetodik, ssa
27 Klockarträff, ssa
29 Frukostmöte för musiker, ssa

FEBRUARI

4-5 Utbildning för förtroende-
valda
6 Kommunikatörsnätverket, ssa
11 Domkapitel
11 Stiftsstyrelse
12 Teologiskt seminarium, ssa
16 Spindelnätet, ssa
18 Diakonträff, ssa
19 Kyrkoherdeforum, ssa
20 Diakoniassistenter, ssa

MARS

5 KMR årsmöte i Klinte
5 Pilgrimsbarn, ssa
6 Världsböndagen
7 Utbildning för förtroendevalda
13 Forts barnkörmetodik, ssa
18 Domkapitel
19 Stiftsstyrelse
19 Teologiskt seminarium, ssa
19 SKUT-kväll, ssa
20 Syföreningssamling på norra
Gotland. Mer info kommer.
21 Stiftskonfirmanddag
26 Diakonträff, ssa
26 Frukostmöte för musiker, ssa

APRIL

13 Spindelnätet, ssa
16 Ideellt Forum informerar, ssa
22 Domkapitel
23 Teologiskt seminarium, ssa
23 Fortbildning för musiker, ssa
29 Stiftsstyrelse

MAJ

4-5 Teologi för musiker, ssa
6-10 Gotlands kyrkvecka, se sid
23
19 Klockarträff, ssa
22 Diakonträff, ssa
26 Fullmäktige
27 Domkapitel
28-29 Stiftsstyrelse
30 Öppet hus i biskopsgården

JUNI

8 Sommarfest för musiker, ssa
10 Stiftsstyrelse
13 Domkapitel
14 Präst- och diakonvigning
28-30 Almedalsveckan

JULI

1-5 forts Almedalsveckan

AUGUSTI

9-11 Präst- och diakonmöte i
Visby

SEPTEMBER

9 Domkapitel
9 Stiftsstyrelse
14 Spindelnätet
21-25 Kyrkomöte

OKTOBER

7 domkapitel
27 stiftsstyrelse

NOVEMBER

9 Spindelnätet
11 Domkapitel
15-18 Kyrkomöte
25 Stiftsstyrelse

DECEMBER

16 domkapitel
16 stiftsstyrelse

*ssa = se särskild annons på
anslagstavlan

GÅRDSKORSET

UTGIVARE

Stiftsstyrelsen i Visby stift

ANSVARIG UTGIVARE

Biskop Sven-Bernhard Fast

REDAKTÖRER

Lars Bäckman
lars.backman@svenskakyrkan.se

Rebecca Kinnander
rebecca.kinnander@svenskakyrkan.se

UTGIVNINGSDRESS

Helge Andshuset
Box 1334
621 24 VISBY

TELEFON 0498-40 49 00
FAX 0498-21 01 03
E-post visby.stift@svenskakyrkan.se

HEMSIDA www.svenskakyrkan.se/visbystift

Vi förbehåller oss rätten att korta ner
och lätt redigera insända bidrag.

Omslagsbild: Julängel.
Foto: Ewa Almqvist, IKON